

UDVARHELYI HIRADÓ

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fill. — Községek-, körjegyzők- és tanítóknak
egész évre 6 korona.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Becsek Aladár.

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. — Megjelen hetenként egyszer, vasárnap.
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Fürdő-kérdés.

Ha tetszik nézzék uborka-témának ezt a kérdést, melyről már annyit irtak a lapok s amelyről még annyit fognak írni, ha egyéb dolguk nincs. Erre a célra alkalmas csak a nagyon fontos és nagyon nehéz téma lehet. Ilyen értelemben a fürdő-kérdés is az uborka-saisonra tartozik.

A magyar társadalom a világ legfürdőzőbb társadalmá, a magyar fürdő pedig a világ legelhanyagoltabb fürdője. Ismerjük az okokat. Se kényelem, se olcsóság, se tisztesség nem találtatik a magyar csuda-források körül. Aki egyszer valahol volt, többé nem teszi oda a lábát. A fürdő pedig azt mondja, lenne ő olcsóbb is-kényelmesebb is, ha volna akkora forgalma, amiből megtehetné. Hogy ez circulus vitiosus, amelyből a fürdőnek kellene kezdeményezőleg kigázolni, előlegezvé a publikumnak azt a kényelmet és olcsóságot, melyet aztán az így odavonzott közönség tenne hasznos befektetéssé, azzal is körülbelül tisztában vagyunk. Nemcsak mi, nemcsak a publikum, hanem maguk a fürdőtulajdonosok is.

Csak hogy ők ebből egészen más konzekvenciát vonnak le, mint mi. Szerintünk a fürdő, mint üzleti vállalat, tőkebefektetéssel lendítsen a dolgán, szerintük pedig a fürdő a haza idegenforgalom és a közegészségügy egy faktora, mint ilyen, közügy, így tehát adjon az állam szubvencziót.

Ez az örökös refrain, melyre nálunk minden kihegyeződik. Szubvenczió. A kormány dolgozik is már egy fürdőjavaslaton, ez a törvény természetesen igen hasznos lehet, de a legjellemzőbb paragrafus, melynek kedvéért a többi készül, mégis csak az, melyben a szubvenczió nagyságáról van szó.

Pedig oly egyszerű, oly biztos vállalat a fürdő, persze szubvenczió nélkül. Mert a szubvenczió nemcsak ingyen pénzt jelent, hanem állami befolyást, már pedig amilyen hasznosnak találják az érdekeltek az állam pénzét, annyira nyűgösnek tapasztalják majd az állam beleszólását. Mert a fürdővállalat speciális üzlet, helyi szempontok, forgalmi tekintetek számbavételével kerekedik ki a módja, miként kell azt kezelni. Az állam pedig általános szabályzatokat állít föl, amiket úgy kell ráhuzni az egyes fürdőkre, mint a bakára a kék mundért, melyet sor szerint huznak ki a magazinból. A hozzáértő üzletember irtózik az állami szubvencziótól, csak a spekuláns, meg a kishitű pályázik rá.

A szubvenczióknak továbbá az a természete, hogy sohasem elég. Ennélfogva akármennyit ad az állam, nem adhat annyit, amennyit kívánnak tőle. Józan ész szerint ebből az következniék, hogy eszerint ne adjon semmit, mert akármennyire is közügy a fürdő-ügy, a népnek legnagyobb része távol áll e közügy relációitól s mégis őt adóztatják meg érte. Erre gondolnak legkevesebbet, amikor az állam segítségére appellálnak. Az állam pénze a nép pénze és mint ilyen csakis egyetemes célokra fordítandó.

Egyebekben pedig, kellő szakismeret és kellő energia mellett, a magyar fürdő a leglukratívabb vállalat, mely befektetésre csábit. Hányszor zengték már dicsőségét a magyar tájak szépségének, a magyar vizek gyógyító hatásának. Lehetne nekünk külön Karlsbadunk, külön Gleichenbergünk, lehetne Gasteinünk, sőt Lindewiese-nk is csak európai kezekbe kerülne az illető objektum és megfelelőleg adjustálnák és ismertetnék.

Mert ez a második nagy kérdés, melylyel a mi fürdőink nem foglalkoznak eléggé. A tizedik magyar ember se tudja, melyik fürdőn mit találhat, a külföldi meg éppen nem tudja. Már pedig oly vállalatnál, mely forgalomra van utalva, a publicitás a legfontosabb, különösen a külföldön. Mert az sem áll egészen, hogy a magyar ember az országban maradna, ha a hazai fürdők ugyanazt nyújtanák, amit a külföldiek. A fürdőzést általában összekötik a világlátással, mert kevés ember utazik külön és fürdőzik külön. Minden emberbe lappang a globe-trotter s az osztrákok vagy a németek, akiknek ugyancsak vannak kitűnő fürdőik, mégis idegenbe barangolnak, sőt azt is akarnak látni. Elannyira, hogy fürdőink fölvirágzásukat javarészt az idegenektől várhatják, persze, ha magukra vonják a figyelmet és a várakozásokat ki tudják elégíteni.

Ezekről a dolgokról tanakodott már orvosok gyülekezete, balneologusok kongresszusa, de a megvalósítás stádiumáig csak egy jutott: a szubvenczió kérdése. Minden egyéb a jegyzőkönyvben maradt, ez az egy kitört az életbe és eget kért. Ha azt a jóra való szívósságot, melyet ebben az irányban tanusítottak, egyéb föladataikra is kiterjesztették volna, a szubvenczióról ma már bátran le is mondhatnának.

Tanulmányut.

— Hegedüs Sándor miniszter városunkban. —

A legteljesebb nyilvánosság figyelme mellett látogatta meg Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter a Székelyföldet. Hisszük, hogy az élet és tanulás próbáiban megedzett éleslátása itt minálunk is rögtön elevenére fog tapintani a létező bajoknak, s hogy nyomban annak orvoslásáról is gondoskodik.

Nagy reményekkel tekintettünk e látogatás elé. Reznációval vettük, amidőn első programjában vármegyénket nem vette föl, megvigasztalodtunk, a midőn tudomásunkra jutott, hogy csakugyan föl fog keresni, mert úgy van az, hogy nagy sokaságu parlagon heverő kincscsel van megáldva ez a föld, szorgos, béketűrő, tiszta székely érzelmű nép lakja s a kincseket nem értékesithetvén, a nép földönfutó, s mint a statistika szomorú számai mutatják, idegen hazát keres, hogy kényeret kaphasson. A földnek, a természetnek gazdasága valóságos varázsa, a dus erdők, a gyönyörű festői vidékek, amiknek közepén az életadó gyógyforrások buzognak, a régi módu, de szép multu gyárak, melyek kipusztíthatatlannak látszó termelési anyag gőczpontján fekszenek, valójában kánaánjává alakíthatnák át ezt a hazarészt a magyarságnak.

Hegedüs miniszter tapasztalatok gyűjtése céljából tett tanulmányutjának mély és komoly jelentőségű célja van, mivel bizonyára szemelőtt fogja

tartani az iparfejlődésnek minden mozzanatát és gondja lesz arra is, az iparfejlesztés terén egységes, életrevaló programot állapítson meg, hogy vége legyen a kapkodásnak, az ötletszerű alapításoknak, hogy végre reális alapokra helyezze egész iparpolitikánkat.

A kereskedelemügyi miniszter azt a megjegyzést tette nem oly régen, a magyar iparra, hogy *szántsunk mélyebben!* ő maga pedig tanulmányutra indult, hogy a mi ezen mondásának utjában áll, meggyógyítsa, sebeinket bekötözze. Tényleg úgy van az, hogy az őserő talajunkban meg van. Csak a felső réteg van elhanyagolva s vadult el az idegen gyomtól. Ezt a gázt akarja kiirtani, hogy így csakugyan mélyebben szánthassunk az ipar terén is. Hogy pusztuljon a mi idegen s a mi életnedvünket elszívja. Hogy a mi erő e talajban van, az hazai produkciót tápláljon.

Különösen nagy a szükség itt minálunk a segítségre, ahol az iparost — mint *Solymossy* Endre az iparosok petíciójának átnyújtása alkalmával különös fontos tény hangoztatott — az évek hosszú során át folytatott politikai birkozás soha sem engedte fejlődni, hanem mint kortes eszközt használta föl a maga céljaira s összeomlott anyagi és erkölcsi existenciáik.

Kétségtelen az, hogy nagyon kevés az az idő, amelyet a miniszter ez utjára szánt, de vigasztaljon az bennünket, hogy az ő gyakorlati szeme, széleskörű ismerete e rövidre szabott idő alatt is bizonyára elég mélyen betudott a mi bajainkba látni, elég szélesen körül tudott tekinteni a végből, hogy bajainkon erős akarattal, szívós kitartással védbástyát emeljen az eddig gyökeret vert nemes plánták köré és előkészítse a talajt a jövő kulturájának...

A miniszternek városunkban való időzéséről szóló részletes tudósításunkat a következőkben adjuk:

A megérkezés.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter családjával 1-én, vasárnap délelőtt 8 óra 30 perc-kor külön vonaton érkezett városunkba. Kiséretében *Szterényi* József min. tanácsos, dr. *Pétery* min. s. fogalmazó, dr. *Damokos* alispán, ki M.-Vásárhelyre utazott a miniszter elé, *Sándor* m. á. v. üzletvezető, *Herczeg* és *Pollák* Lajos máv. felügyelők, *Szabó* Elek kolozsvári posta és távirtdai titkár voltak, valamint dr. *Binder* a miniszter házi orvosa. Marosvásárhelyről *Mikó* Árpád főispán, *Weisz* Berthold, *Ugron* János orszgy. képviselők, *Ugron* Zoltán és még mások jöttek át egyidejűleg vármegyénkbe a miniszterrel.

A különvonat megérkezése bár 9 órára volt megállapítva, de már a reggeli órákban óriási számban gyűlt össze a közönség a népszerű miniszter tiszteletére s így történhetett meg az, hogy az érkezésül jelzett időnél jóval korábban beérkező vonat már ott találta a közönséget. Az egetverő éjlenzés lecsillapultával *Hollaki* Ártur főispán a következő beszéddel üdvözölte a minisztert:

Nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter ur!

Nagyméltóságodnak ama elhatározása, miszerint székelyföldi körutazása alkalmából vármegyénket és városunkat nagybecsű látogatásával tiszteli meg, vármegyénk összes lakosságának minden rétegében a legnagyobb örömet és lelkesedést keltette.

Ezen örömtől áthatva van szerencsém Nagyméltóságodat szerencsés megérkezése alkalmával a közönség nevében tisztelettel üdvözölni.

Mindnyájan igen jól tudjuk azt, hogy Nagyméltóságod a székelyföldi ipar fellendítése érdekében nyújtja felénk segítő kezét és mi hálásan fogadjuk ezt annál inkább, mert a székelyföldi ipar a munkás székely népre nézve létkérdést

képez és az iparnak fejlődésétől függ a székely népnek megélhetése és boldogulása szeretett hazánkban.

Nagyméltóságod becses látogatása feletti örömünket fokozza az, hogy Nagyméltóságodnak tisztelt nejét és hazai iparunk pártolásában szövetséges társát, a kegyelmes asszonyt is körünkben tisztelhetjük.

Isten hozta Nagyméltóságokat körünkbe! Legyenek üdvözölve a székelyek ősi hazájában, hol mindnyájan egy szívvvel, egy lélekkel azt kívánjuk, hogy Nagyméltóságokat a Mindenható hazánk és nemzetünk javára sokáig éltesse!

Hegedüs miniszter a következő szavakkal válaszolt a főispán üdvözlő beszédére:

Méltóságos Főispán ur!

Tisztelt Uraim!

Bevallom, hogy örömmel ragadtam meg az alkalmat, hogy a Székelyföldnek ezen a kiváló részén, mely eddig minden téren anyyira el volt hanyagolva (Igaz, ugy van!) személyesen győződjem meg mindazokról a dolgokról, melyek a székelyföld előhaladásának érdekében fölhasználhatók.

Biztosíthatom önöket arról, hogy mindazt, a mi csak tárczám keretén belül megtehető és csekély tehetségetől kitelik, elfogom követni a Székelyföld felvirágozása érdekében.

Köszönöm a szíves fogadtatást.

A miniszter beszédének végeztével özv. Doros Györgyné a helybeli Nőegylet nevében a kegyelmes asszonynak és Rózsika leányának egy-egy szép csokrot nyújtott át egy pár szó kíséretében, ami a vendégeket láthatólag kellemesen lepte meg.

Majd megindult a menet, melyet az ipartestületek zászlóikkal vezettek. Ők utánuk a polgári zenekar következett és azután, meg azután az emberek százai hullámzottak a város felé. Az ut a pályaudvartól a főispán Kossuthutczai lakásáig valóságos diadalutja a miniszternek. A város fényesen föl volt diszítve és a házak tetején óriási zászlók lengettek. Az első kocsiiban **Hegedüs** ült **Hollaki** főispánnal és amikor a Bethlen-utca végén felállított diszkapuhoz értek, a vendégeket a nagyszámban összegyűlt nép a legmelegebb óvácziókban részesítette, a mely egész uton folyton meg-megujult.

A város diszkapujánál **Demeter** Dénes h. polgármester a miniszterhez a következő beszédet intézte:

Nagyméltóságú miniszter ur!

Kegyelmes uram!

Székely-Udvarhely város közönsége részéről, mint helyettes polgármestere városunknak, nekem jutott azon szerencse, hogy Nagyméltóságodnak üdvözlőtem mellett szeretet és tiszteletteljes „istenhozottat“ mondjak.

Sz.-Udvarhely város közönségének összes lakossai (s annak különböző testületei) örömtől lelkesülve jelentünk itten meg, kifejezését adni háttartalan tiszteletünk és ragaszkodásunkról s ez alkalommal köszönetet mondani azon szíves elhatározásáért, mely szerint székelyföldi utazása alkalmával a mi székely anyavárosunkat is meglátogatni szerencsételtet.

Városunkat kegyes pártfogásába ajánlva, kívánjuk, hogy nagyméltóságod szeretett hazánk és nemzetünk boldogulására sokáig, de sokáig éljen!

A **miniszter** a h. polgármester beszédére a következő szavakban válaszolt:

Igen tisztelt helyettes polgármester ur!

Fogadja köszönetemet Székely-Udvarhely városa szíves üdvözlőjének tolmácsolásáért.

Örömmel jöttem ez ősz székely városba, mert én is székely vagyok s magamat annak vallom. Nagy örömemre fog szolgálni, ha a város föllendüléséhez hozzájárulhatok. A menynyire rendelkezésemre állanak majd az eszközök, mindig a legnagyobb érdeklődéssel fogom e város előhaladását támogatni.

Majd megindult ismét az emberáradat, a mely aztán a vendégeket egészen **Hollaki** főispán lakásáig kísérte, ahol tiszteletükre a főispán fényes dejeuner adott. Ezalatt a közönség az iparkiallításra tódult, amelynek meglátogatása 10 órára volt kitűzve.

A kiállításon.

A kiállítás előtt elterülő tért, amely a főreáliskolai ifjak játszótérül szolgál, ez alkalommal ünneplő közönség töltötte meg. Magából a kiállításból a nagyközönség a miniszteri látogatás rövid idejére ki volt zárva, mivel ide belépőjegyekkel lehetett bejutni, amelynek számát a bizottság, tekintettel a kiállítás szűk területére, mintegy nyolczvanban állapította meg.

A térre volt egy szin alá a kocsikiállítás be rendezve, ugyszintén még több nagyobb tárgy nyert itt elhelyezést. A minisztert váró közönség izgatottan sürgött-forgott, mivel jó darab időbe telt bele, amíg a miniszter és kísérete a kitűzött időre pontosan megérkezett. Hatalmas éljenzéssel fogadták, mivel a sorrendben ide volt felvéve az iparosok petíciójának átnyújtása, akik ő tőle várják helyzetük jobbra fordulását s így tehát óriási számmal voltak ők itt összegyűlve. A minisztert **Hollaki** főispán kalauzolta. Kíséretében voltak ez alkalommal a saját kísérete, ugyszintén a Marosvásárhelyről átrándult és itt odacsatlakozott notabilitások. A kegyelmes asszony társaságában ott láttuk **Hollaki** Árhurnét, **Ugron** Jánosnét, **Ugron** Zoltánét, dr. **Damokos** Andornét és még számos előkelőséget.

A kiállítás bejárójánál **Hargita** Náudor szakiskolai igazgató, mint a kiállítás elnöke, a minisztert a következő beszéddel üdvözölte:

Nagyméltóságú miniszter ur!

Kegyelmes uram!

Mindnyájunkat végtelen öröm fogott el azon hirre, hogy Nagyméltóságod városunkat magas látogatásával megtiszteli; nemcsak e város, de az egész megye iparosai lázas buzgalommal igyekeztek, hogy minél több és sikerültebb ipari terméket állíthassanak elő ez ünnepélyes alkalomra. A lelkesedés szülte ipari termékeket e tereben kiállítottuk s én, mint e kiállítás igénytelen elnöke mindnyájok nevében kérem Nagyméltóságodat, kegyeskedjék megengedni, hogy e termékeket bemutathassam.

Hargita üdvözlő beszédére a **miniszter** így felelt:

Nagy örömmel jöttem ide, mivel a speciális kiállításokban nagy gyönyörűségem van s az egyes vidékek kiállításait mindig érdeklődéssel szemlélem meg. A szíves fogadtatást köszönöm. (Éljenzés.)

Ezután sorra megtekintette **Hargita** igazgató kalauzolása mellett a kiállított tárgyakat s azokat a legnagyobb figyelemmel vette szemügyre.

Feltűnt a kegyelmes urnak a bőripar fejlettség, a melyre sietett is megjegyzését megtenni.

— Szinte hihetetlen, hogy önöknél a bőripar mennyire van fejlődve. Rosszalólag nyilatkozott a fazakas iparról, amely határozottan igen gyengén volt képviselve. Az edények alakját, mázát kritizálta, azonban, amidőn egy cserépből készült kürtöt észrevett, amelynek semmi értéke sincs, azt a megjegyzést tette rá:

— Hát az ugyan mi az ördögért készít efféléket?!

A míg a miniszter illusztris társasága kíséretében végig járta a termet, azalatt a kegyelmes asszony szintén a legnagyobb érdeklődéssel vette szemügyre a tárgyakat s több kisebb-nagyobb tárgyat tétetett félre magának.

A tereméből a társaság a kocsikiállításához vonult, ahol az egyes darabok meglepték a minisztert. Itt már több iparost megszólítással tüntetett ki. Elismeréssel nyilatkozott **Albert Péter** helybeli kocsi gyártó által kiállított két drb kocsielőrlől.

— Saját műhelyében készítette ezeket a darabokat?

— Igen, kegyelmes ur.

— Igen derék dolog — így szólott ismét a miniszter s megveregette elismerése jeléül a boldog iparos vállát.

Ekkor **Hargita** kiállítási elnök köszönetét fejezte ki a miniszternek szíves érdeklődéséért, a ki viszont a kalauzolását köszönte meg. E közben az iparosok egy óriási félkört alkottak, amelynek élén **Solyossy** Endre fogadta őt és a következő beszéddel nyújtotta át az iparosok petícióját:

Nagyméltóságú miniszter ur!

Kegyelmes urunk!

Udvarhely megye iparosai állnak Nagyméltóságod előtt. Elhoztuk hűségünket, ragaszkodásunkat, tiszteletünket.

Igaz örömmel, reményteljes érzéssel vagyunk

eltelve, mikor Nméltóságodat körünkben színről-szinre láthatjuk! Sok bajaink, nehéz megpróbáltatásaink közepette igaz örömben vagyunk, mivel Nméltóságod jelenléte azt szólja hozzánk: „Bizzatok! Nem hagyjak el! Én mondom ezt nektek, a Magyar haza szószólója! Hü gyermekei voltatok, vagytok e szeretett hazának; panaszaitok meghallgatom, sebeitek meggyógyítom; hiszen ti vagytok az én erőm!“

Őseinktől öröklött erényekkel áldozunk azokért a fenséges czélokért, melyeket nméltóságod megvalósítani akar. A mi erőnkre ily czélok-nál a haza, az alkotmány, a nemzet minden időben számított, az idők végéig számíthat. A mi székely erőnk a magyar állam ereje volt, mostani gyöngeségünk a haza gyöngesége! Esdve kérjük Nméltóságod, erősítsen, ne hagyjon bennünket el.

A nélkülözésben való kitartás a székelységnek mindig egyik fájó tulajdonsága volt. Félelmes, valjon a mostani megpróbáltatás nem mulja-e fölül kitartásunk! Ipari helyzetünk oly kétségbe ejtően nyomott, hogy nem enyhítő vigaszra, pillanatnyi segítségre, de radikális orvoslásra van szükségünk. Fél század óta lassanként kallódtunk, eddig csendesen túrtunk, most Nagyméltóságodnak keservesen panaszolunk!

Nekünk még az is jól esik, hogy nméltóságod előtt kipanaszolhatjuk magunk. Hálások leszünk, hogy Nméltóságod nekünk erre alkalmat adott. A mit eddig a bürokratia eltakart, részint elfeledett, most leplezetlenül Nméltóságod elébe hozhatjuk azt.

Engedje meg azért Nméltóságod, ha szívünk szerint szólunk s kimondjuk azt: Nméltóságod az első, ki sorsunkat látni akarja, velünk szeretettel foglalkozik. Eddig velünk soha senki nem gondolt, önzéstelenül velünk senki sem foglalkozott!

Vezető embereink ugyan csináltak eddig is holmi szíves ötletszerű ipari kezdeményezéseket, az iparos osztályért, valójában egyéni emelkedésükért, hatalmuk népszerűsítéséért, soha az iparosok valódi érdekeért!

A politikai birkozás megyénkben mindenemű gazdasági érdeket letört! Nekünk táborot kellett állanunk hol ott, hol itt! E mérközéségette el úgy az ők, mint a mi erőnk. Összeromlott erkölcsi és anyagi existenciák, a Romániába vándoroltak ezrei e küzdelmek korona tanui.

Hamis jelszavak, téves irányzatok, politikai lakoltatások gazdasági életünk mezitelen hagyák!

Ily helyzetünk tárjuk fel e rövid emlékiratban; esdve kérjük Nagyméltóságod, vegye figyelembe azt s hü székely népét ne hagyja el!

Az éljenzés elhangzása után **Hegedüs** miniszter a következő beszédet intézte a kérelmezőköz:

Tisztelt iparos polgártársaim!

Az átadott emlékirat jó vastag. Ebből azt következtetem, hogy abban nagyon sok panasz és sérelem van. De még ha tiszszerte terjedelmesebb is lenne, még akkor is türellemmel és figyelemmel tanulmányoznám.

Meg lehetnek róla győződve, hogy a mit egyáltalán tehetek, azt bizonyára meg fogom tenni; de azzal az őszinteséggel és jóakarattal, melylyel önökhöz jöttem, kötelességem önökhöz pár szót intézni.

Miután országszerte megfordultam az iparosok között, nem fognak csodálkozni azon kijelentésemre, hogy a kis iparosok bajait és óhajtásait ismerem és hogy azt, a mi az önök emlékiratában meg van írva, előre tudom.

Anélkül, hogy az emlékiratukban foglaltakra nézve részletekbe bocsátkoznám, a szónokuk beszédére teszek egynehány észrevételt.

A tisztelt szónok ur azt mondta, hogy az én idejövetelem az itteni iparosoknak azt mondja: *bizzatok, reméljétek!*

Ha csak ezt mondaná, nemsokat mondana, mert ezzel még bajaikon segítve nincs; bár ezt is meg kell mondania és jól is mondta, mert a ki elcsügged a küzdelemben, az el van veszve. Azt mondom én is: *bizzatok és reméljétek!* De még azt teszem hozzá: *dolgozzatok és tanuljatok!*

Az iparosnak mindennap kellene dolgoz-
nia és tanulnia, hogy munkáját mindennap
szebben és jobban végezze mint az előtte való
napon

Én magam is sokat dolgozom és azt
hiszem, hogy az önzetlen munka megtermi
gyümölcsét.

Ha csak azt mondanám: bizzatok és re-
méljete! ebben önöket segíteni nem tudnám.
De hozzáteszem: tanuljatok és dolgozzatok!
s ezt azért mondom, mert ebben önöket se-
gíthetem, azt meg is fogom tenni. (Éljenzés).

Hanem azzal önöknek tisztába kell len-
niök, hogy sok régi dolgot, megszokott el-
járást az egyénekenkénti elkallódásnak meg-
akadályozása végett el kell vetniök. Tömör-
rülniök kell, össze kell állaniök, hogy ösz-
szetett erővel jobban haladhassanak.

Tanulgatniök kell, hogy több hitelhez,
jobb anyaghoz jussanak.

Habár kiállításukról elismeréssel nyilat-
kozhatom, annak meg szemlélésénél feltűnt,
hogy drágán és rossz anyagból dolgoznak.

És ez az egyik baj

Tömörüléssel érhetik el leginkább azt,
hogy olcsó anyaghoz juthatnak; tanulással
pedig azt, hogy ezt az anyagot kellőképpen
meg tudják választani.

A másik baj a hitelviszonyokban rejlik,
mert uzsorás kamatok mellett felvett kölcsön-
nel az iparnak lendületet adni nem lehet.
(Igaz! Ugy van!)

Hogy én valakinek a hitelét emeljem,
az tiszta képtelenség, akármilyen radikálisan
parancsolnám is meg, hogy ennek, vagy an-
nak hitele emelkedjék. Higgyék el, uraim, hogy
az bizony nem emelkednék, ha az illető maga
évek munkájával arra nem törekedett, hogy
azt magának megteremtse és megszilárdítsa.

A tanulás, jó anyag beszerzése, a hi-
tel javítása azon radikális eszközök, a me-
lyekkel az ipar fejlődését megindítani lehet,
de csakis fokozatos fejlődését, mert rohamos
fejlődését erőltetni nem lehet

Hogy valakinek hitele legyen, hogy va-

laki jobb munkát végezzen, ahhoz csak foko-
zatosan juthat el.

Igy értem a feladatot, mely önök előtt
áll s melyet én készségesen támogatok.

Legyenek arról meggyőződve, hogy az, a
mit a tisztelt szónok ur mondott, rám nézve
áll, hogy e dologból politikát nem csinálók

E dologban mindegy nekem, hogy ki
bármilyen felekezethez, vagy politikai párt-
hoz tartozik, a kinek képességet és jóakara-
tot látok, azt pártolom. (Hosszas éljenzés.)

Ellenben, ahol ezeket nem tapasztalom,
tartozék az illető saját politikai pártomhoz,
elősegíteni azért soha sem fogom és biztosít-
hatom önöket, hogy nemcsak én, hanem a
kormány is, amelynek csekélységem is igény-
telen tagja, ebben a felfogásban él és dolgo-
zik. (Éljenzés.)

Azért nyugodtan feltárhatják bajaikat s
ne veszítsék el bizalmukat.

Minden mellétekintet mellőzésével oda
törekedtünk, hogy iparunkat, a mennyire le-
het, fejlesszük és versenyképessé tegyük.

A mi pedig az ipartörvény hiányait il-
leti, azok orvoslásán buzgalommal dolgozom
s gyűjtöm az adatokat. Van már erre a czélra
hét száz egynéhány aktám egybegyűjtve.

Sem időt, sem munkát nem fogok ki-
mélteni, hogy az ipartörvény hiányai eltűntes-
senek s oly új ipartörvény lépjen életbe a
réginek helyébe, melynek paragrafusai nem
poros aktákból, hanem az életből lesznek me-
ritve, hogy minden baj ott legyen orvosolva,
ahol keletkezik. (Igaz, ugy van!)

A fennálló bajokat nem lehet palliativ
eszközökkel gyógyítani, hanem a baj gyöke-
rét kell kiirtani. Itt már némely tekintetben
radikális uton is kell eljárni.

Itt kérem az iparosság bizalmát, melyet
felajánlani szívesek voltak, mert a vágás lehet
fájdalmas lesz, ami azért történik, mivel né-
mely bajokat másképp nem lehet kiirtani s ha
egynémely szokásukról le kell mondaniök, ez-
zel nem elnyomni, de emelni akarom, mivel
csekély erőmtől kitelhetőleg azon vagyok,

hogy önökön segítsek. Legyenek meggyőződve,
hogy bennem mindig jó barátra akadnak. Isten
önökkel!

Hatalmas és ismételtén meg-megújuló éljenzés
közepett a társaság dr. *Solymossy* Lajos főreáliskolai
igazgató lakására vonult, ahol az igazgató a társa-
ságot pompásan megvendégelte. Innen nemsokára a
miniszter és kísérete a

Szakiskolához

kocsizott, ahol már a felügyelőbizottság elnökének,
dr. *Török* Albert ny. főispánnal élén, valamint az
intézet tanárai várták. A bemutatás után az intézet
csinosan felöltözött, köténes növendékei a *Hymnust*
énekelték el pompásan, amelynek végeztével
Hargita igazgató a következő szavakkal üdvözölte:

Nagyméltóságú miniszter ur!

Kegyelmes uram!

A tudományos előképzettség megszerzé-
sére városunk évszázad óta több intézettel rendel-
kezik, de még csak hét éve annak, hogy az ipari
szakoktatás ezen felszentelt csarnoka létesített.
Mindnyájan tudjuk, hogy ez intézet fenállása óta
nagy áldozatok árán volt lehető, hogy több te-
hetséges, de szegénysorsu székely fiu lehessen az
intézet növendéke s ennek tudatában a növendé-
kek mindnyája, a legszorgalmasabb munkásság ál-
tal igyekezett hálás lenni a rája halmozott jóté-
teményekért.

Kegyelmes uram! Alig van az országban
város, alig van vidék, hol a polgárság, illetve a
nép egy iskolát annyira igényelne, mint épen ez,
mert a székely nép jóllehet szorgalmas, de any-
nyira szegény, hogy a gyermekek költséges ne-
veltetését nem volna képes fedezni. Én, mint ez
intézet egyszerű vezetője, mindnyájunk nevében
esedezem Nagyméltóságodnál, kegyeskedjék ma-
gas pártfogását ez intézetre továbbra is kiterjesz-
teni, hogy ennek növendékei hazánk hasznos pol-
gárává lehessenek. Mi pedig kérjük a Minden-
hatót, hogy Nagyméltóságodat hön szeretett ha-
zánk s kedves családja boldogítására sokáig éltesse.

Beszéde végeztével két intézeti növendék a
kegyelmes asszonynak és leányának két hatalmas
csokrot nyújtott át, amely után az igazgató beszé-
dére **Hegedűs** miniszter így válaszolt:

Örömmel jöttem ez intézetbe, amely oly
nagy hézagot pótol a székelyföldön. Meg va-
gyok győződve, hogy az ifjuság átlátja hely-
zetét s tudatában van annak, hogy ő a hi-
vatott a hazai ipart elősegíteni.

A kétszarvu ember. *)

Miután a nogaji tatárok végigszárguldtak
Moldován, és hetvennégyezer keresztényt hurczoltak
fogságba, a rabok kiváltásával és vigasztalásával fog-
lalkozó trinitárius-szerzet több tagja Tatárországba
utazott, szent hivatását teljesíteni.

Egy zordon hegységben legelésző juhokra akad-
tak. A nyáj pásztora európai ábrázatu ember volt;
végtelenül szomorú arcza boldogtalanságra vallott,
de legjobban az tűnt szembe, hogy homlokán két
kecskeszarv van.

A szerzetesek tatár nyelven szólították meg; ő
azonban deákul felelt.

Arra a kérdésre, hogy hova való és kicsoda,
azt válaszolta:

— Az én nemzetségem Magyarországon előkelő
és tiszteletes. Pap vagyok. Püspöki méltóságot vi-
seltem, de kiragadtak templomomból, eladtak a rab-
szolgavásáron, és most egy tatár juhait őrzöm.

Hogy igazmondásáról meggyőzze a trinitáriusok-
kat, egyházi tudományos dolgokról és a magyar nép
szokásairól kezdett beszélni. A homlokán lévő kecs-
keszarv eredetét így mondta el:

— A pogányok meg akarták velem tagadtatni
szent keresztény hitemet. És mikor nem fogott raj-
tam se a szép szó, se a kínzás, hitemet és püspöki
méltóságomat ugy csufolták meg, hogy homlokomról
lenyúzták a bőrt, s egy eleven kecskebak kiszakított
szarvait azon melegen és véresen reákötték, míg
odanőtt. Azóta ezt a nyáját őriztetik velem. Már évek
óta vagyok ez állapotban.

A szerzetesek vigasztalták, hogy valamennyi
rab közül őt fogják elsőben kiváltani, és visszaviszik

*) Szemelvények Singer és Wolfner kiadásában megje-
lent *Tóth* Béla Magyar Anekdotalincsból.

házába. A kétszarvu ember azonban csak szomo-
ruan csóválta a fejét:

— Az én népem sokkal léhább, semhogy ér-
deme szerint tudná méltatni éktelelenségemet; én meg
sokkal gyöngébb vagyok, semhogy a nyuzás kinjait
még egyszer elbirjam. Hagyjatok hát engemet itt, e
rengeteg vadonban, hol alázattal imádom isten ren-
delését, és követem a régi szentéletű remeték példáját.

Azzal eltűnt a sűrű erdőben.

*

„Mess nekem is!”

Békés Gáspár lázadásának leverése után Báthori
István akasztófára ítélte a pártos székelyeket, és
Szamosfalvára hurczoltatta őket, a hol már valóság-
os erdeje állott a bitófáknak.

Egyszerre, mint a hagyomány tartja, az a hír
terjed el, hogy Báthori kegyelmet adott; egy vékára
való orrot és fület vágat le, s csak azokat kötteti
föl, akiknek orrára, fülére nincs szükség többé, ha
meg telt a véka.

A hóhér dolgozni kezd késével. Az orrok, fülek
egymásra halmozódnak. Jaj szó nem hallatszik, de a
székelyek borzadva látják, hogy gyorsan telik a véka
s már csak kevés orr, fül kell, hogy színig legyen.

Ekkor a székelyek rohanni, tolongani kezdenek
a hóhér felé.

— Mess nekem is! Mess nekem is! kiáltják
százfelől és orrukat, füleket nyújtják a kés alá, hogy
a meggyalázó akasztófát elkerüljék. És a hóhér alig
győzi a metélést.

Ebből a szomorú anekdotából csak annyi igaz,
hogy Szamosfalván 1575-ben sok székelyt megcsonti-
tottak, harmincznégyet pedig felakasztottak.

*

Báthori Erzsébet.

Báthori Erzsébet 1575 táján ment feleségül az
alig husz éves, és nála sokkal fiatalabb Nádasdy Fe-

renczhez. Természetes hát, hogy tizenöt esztendő
mulva már hervadni kezdett, míg férje épp java ko-
rabeli ember volt. A hiu asszony mindenképpen azon
volt, hogy tessék urának. Tehát minden gondját s az
egész napot a maga ékesítésére fordította; most így,
majd amugy öltözött; fejét hol fürtökbe fodorította,
hol üstökbe fonatta; aranyosra festette, drága gyön-
gyökkel rakatta meg.

Történt egyszer Csejte várában, hogy tükre előtt
ült és szobaleánya ékesítgette gyors kézzel; fésűvel
megbontotta a haját nagy csínyán, meglocsolta illatos
vizzel és fodorítóvassal hullámos fürtökbe szedte ösz-
sze. E gondos, gyöngéd munka közben, nem tudni
hogyan, a kényes urnő egynéhány hajszálát kitepte;
Erzsébet haragra gyul és hatalmasan arczul üti. És
ime, a leánynak elered az orra vére, az urnő ar-
czába egy vércsöpp szökken, amelyet kendővel letö-
rülve, — mirabile dictu! — helyén a bőr üdőbb
és tetszetősb, akár mert ezt az embervér okozta;
vagy, ami hihetőbb, a sátán ravasz mesterkedéssel
megcsalta az asszonyi szemeket.

Bárhogy volt is, az a parányi vércsöpp, hajl
mekkora vérontást szült. Mert Erzsébet az eszelős-
ségig törődve a maga szépségével, a mint ezt ész-
revette, így gondolkozott: „Micsoda? ha egy csöppnyi
vér ekkora szépséget adott, mennyit fog adni, ha
egészen benne mosakodom? Kötelességem, hogy tes-
sem az uramnak, hogy szerethessen, a legszebbnek
kell lennem; a sors és az Isten megmutatta a mód-
ját, balga volnék, ha nem használnám.”

Igy lőn, hogy hatszáz ártatlan leányt öletett
meg, hogy vérökben mosdjék, míg el nem érte a
büntető igazság keze: szőnyű kegyetlenségéért örökös
fogságra vetették Csejte várában.

*

Bodó Ferencz becsületszava.

Mikor 1527-ben Ferdinánd hivi elfoglalták
Egert, és elfogták egész hadi népét, Török Bálint a

Majd az egész társaság az intézet helyiségének megtekintésére indult, ahol ismételtén *Hargita* igazgató volt a vezető. A miniszter részletesen megmutattatott magának minden egyes műhelyt, a kiállítását, a tantermeket. Meglepő volt, hogy amidőn a kőfaragó műhelybe ért a társaság, a fiuk már munkában voltak. Szólt a kalapács, pattogott a kavics s szépen domborodott ki a megrajzolt oszlopfő. Pár percig állott a társaság s elragadtatással nézte, amint a fiatal gyermek munkája fontosságától áthatva, nekiperült, fontoskodó, komoly arczczal szinte vezényszóra üti le kalapácsát a vésőre.

Ebben a teremben *Boér Béla* IV. éves növendék egy ügyes rövidke beszéd kíséretében a miniszternek egy miniatúr vasuti kereket a kegyelmes asszonynak egy legyezőt és a miniszter *Rózsika* leányának egy illatszertartót nyújtott át, amelyek tihérmárványból voltak igen nagy csinnal kifaragva, a mit a miniszter megköszönt. Azonban sietet megjegyezni:

— Ejnye, hát aztán minket mindenütt így elátnak ajándéktárgyakkal?! — Majd a tárgyakat átnyújtó fiatal tanulóval kezefogott.

Az intézeti kiállításban helyet foglaló és *József főherceg* tulajdonát képező szentelt-viztartó előtt, (melyet Ő fensége közelebbi látogatása alkalmával vásárolt meg) hosszasan időzött s hogy tetszését mennyire nyerte meg abból kitetszik, hogy lassan azt a megjegyzést tette rá:

— Szép! Igazán pompás.

Hargita igazgató megmutatta az *Orbán Balázs*-szobrok terveit. Az egyik emlék *Orbánt* úgy ábrázolja, amint egy székelykapuban ül s mintha ethnographiai megjegyzéseket tenne. A másik egy magus székely kapufélfát ábrázoló oszlopon *Orbánnak* azon mellszobrát ábrázolja, a midőn hatalmas bajuszát kipödrve, fejét megszegve, beszédet tart a néphez. A miniszter ezek előtt is egy pár percig időzött, majd tovább mentében így szólott:

— Szép mindakettő, hanem ez utóbbi inkább megfelel *Orbán Balásznak*, mivel őt úgy mutatja be, a midőn járt faluról-falura eszméinek híveket szerezni.

Megtekintette még a *Harmath* katolikus emléket is, és arról is elismerőleg szólott.

A társaság innen gyalog a vármegyeházához vult, hol a miniszter a tisztelgéseket fogadta.

A tisztelgések.

A tisztelgéseket a kath. papság kezdte meg *Jung-Cseke* Lajos apát-plébános vezetésével, akik után a gör. kath. lelkészek következtek *Sándor* esperes vezetésével.

vár vitéz kapitányának, *Bodó Ferencz*nek, becsület-szavára szabad járást engedett a táborban, és karácsonykor lakomára hívta őt.

Az urak vigan iddogálták *Eger* felséges borát, s a multság vége az lett, hogy tántorgó szolgálk vezették haza az ittas gazdákat.

Csak a *Bodó Ferencz* hü fegyverhordozója maradt józan. Két török lovat tartott készen; éjszaka aztán feltette mómortól eszméletlen gazdáját az egyikre, és *Gyöngyös*ig vágatott vele, a hol aztán pihentetni akarta a paripákat. *Bodó Ferencz* fölébredt, és kipárologván fejéből a bor gőze, rettenve látta, hogy hü szolgálja csupa jó akaratból megszegett vele a becsületszavát.

Legott megparancsolta a fegyverhordozónak, hogy a lovakkal menjon *Szapolyai*hoz, mert csak így kerülheti ki a büntetést; maga pedig kocsit szerzett a gyöngyösiektől, visszahajtatott *Eger*be, és jelentkezett *Ferdinánd* vezérénel, ki már mindenféle lovaskatonákkal kerestette őt.

*Bodó Ferencz*et *Esztergom*ban bemutatták a német királynak, s az egész udvar megkedvelte a szavának álló derék vitézt. *Ferdinánd* szabadon is akarta őt bocsátani, csak azt kívánta tőle, hogy pártoljon hozzá és küzdjön mellette. Mikor *Bodó Ferencz* ezt az ajánlatot határozottan visszautasította, a király azt a feltételt szabta neki, hogy legalább egyik pártot se szolgálja, éljen békés visszavonultságban. *Bodó Ferencz* azonban erre sem állott rá; azt mondta, hogy ő hűséget esküdött *Szapolyainak*, és inkább a börtönben akar meghalni, sem hogy hit-szegés révén tegyen szert szabadságra; nem akar becstelennül élni, hát csak bánjanak el véle a hadi törvények szerint.

Ferdinánd ekkor a bécsujhelyi várba küldte őt, tisztos őrizet alá, s itt is halt meg egy néhány év múlva a becsületszavához hű tolnai nemes magyar.

A tisztelgéseket megelőzőleg *Hegedüs* miniszter *Menyhárdt* Adrás ref. esperest magánkihaltatáson fogadta, aki előtt azon határozott óhajlásának adott kifejezését, hogy az ő (*Menyhárdt*) és alispán között felmerült félreértések véglegesen szanáltassanak, s a hatóságok közötti békés viszony és nyugalom helyreállítsassék.

A dolog ismeretes az újságolvasó közönség előtt, s így annak részleteibe nem kívánunk bele-mélyedni.

A jóakaratu tévedésen alapuló dolog mind nagyobb hullámokat kezdett felvetni vármegyénkben s a békét már-már veszélyeztette. Ezt akarta a miniszter megakadályozni, a mely most mindkét részről óhajlást képezett. Dr. *Damokos* alispán elismerte tévedését, s egy cselekedett mint hasonló esetben minden lovagias, tisztességesen gondolkozó ember, a fogadások két első pontja alatt az alispáni irodában, a református egyház világi és egyházi vezető férfiai jelenlétében önszántából kijelentette, hogy miután a hatóságok és testületek jogkörének kölcsönös tisztelgésben tartása képezi az alapját azok békés működésének s miután az *Erdélyi Protestáns Lapok* f. évi 22-ik számában megjelent cikknek a vármegye ellen irányulni látszó éle éppen ennek megzavarására vezetett volna: az espereshez intézett átiratával csupán ezen kérdés tisztázását óhajtotta. Amint azonban *Menyhárdt* Andrásnak a lapokban közölt beszédéből értesült arról, hogy a sérelmes kifejezések a beszédben nem foglaltattak, a további lépésektől azonnal elállott, s az ügyet a püspökhöz fel sem terjesztette. Kijelenti, hogy az egyházi autonómiát megsérteni legtávolabbról sem állott szándékában, s sajnálja, hogy átirata ilyen félremagyarázásokra szolgáltatott alkalmat.

Menyhárdt András ezek után kijelentette, hogy az alispán átiratában sérelmezett kifejezéseket ő nem használta, ilyen értelemben válaszolt az alispán átiratára, a mely után az ügyet a maga részéről kölcsönös megnyugtató felvilágosítások után szintén teljesen befejezettek jelenti ki.

A nyilatkozatokat a jelenlevők jóleső érzéssel, bizonyos megkönnyebbüléssel vették tudomásul, a mely után tehát a felmerült incidens véglegesen levetetett a napirendről s megyénkben a veszélyezettnek látszó béke teljesen helyreállott.

A miniszter előtt tisztelgők sorrendjében harmadiknak a református egyház következett. Feltűnő nagy számmal jelentek meg egy világi, mint az egyházi részről, a teljes kiengesztelődsé látszatát keltve. Az egyház részéről a minisztert *Menyhárdt* András esperes a következő beszéddel üdvözölte:

Nagyméltóságú miniszter ur!

Nem parancsszóra jöttünk, nem is a külső formaiság vezetett, hanem szívünk hozott ide. Méltóztassék megengedni, hogy így fejezzem ki magamat: mi szeretjük Nagyméltóságodat. Mert hiszen anyaszentegyházunk terén a legfontosabb hivatali állásokat foglalja el igen sok helyen. Örömmel látjuk, hogy fárasztó munkájában egy ország osztatlan bizalma, helyeslése kíséri s talán ebből meríti azt az erőt, mely soha nem lankad, soha kímem fárad. Már fényes multja azt mutatja, hogy mindig azt a munkatért keresi, melynek nincs nyugvóhelye, nincs pihenője.

Nagyméltóságod ipari és kereskedelmi ügyekkel törődik, méltóztassék megengedni, hogy úgy mutassam be magunkat, mint megannyi kereskedőket, kik az Istentől nyert talentumokkal kereskedünk népünk, szeretett hazánk javára. Foglalkozik vasutak, jó közlekedési utak előteremtésével; — mi is mindig keressük és javítjuk azokat az utakat, melyeken népünk szívéhez, lelkéhez juthatunk. Nehéz munkájában keveset vagy épen semmit sem segíthetünk; de legyen meggyőződve, hogy ha valaha szavunkra vagy gyenge erőnkre lenne szüksége, bennünk csalódnai nem fog; mert mi mindnyájan annak a szabadelvű iránynak vagyunk a követői, melyet Nagyméltóságod annyi odaadással szolgált mindenkor.

A ki Istenét úgy imádja, hazáját úgy szolgálja, környezete szeretetét úgy meg tudja nyerni, mint Nagyméltóságod: az a legboldogabb ember a világon, és mi most szívünk mélyéből kívánjuk, hogy a legboldogabb minisztert, Nagyméltóságodat az Isten sokáig éltesse.

Menyhárdt esperes beszédének végeztével Dr. *Mezei* Ödön koll. főgondnok üdvözölte a legkiválóbb minisztert, mely után *Hegedüs* Sándor miniszter a következőleg válaszolt:

Megvallom őszintén, ettől a találkozás-

tól félttem, nem sokat reméltem, mivel református egyházunk jelenlegi viszonyai a legnagyobb óvatosságot, körültekintést igénylik. Ell kell távolítani attól minden zavart, félreértést.

Félttem, hogy nem fogom azt a helyzetet találni itt, mely a leginkább megfelel a református egyház kívánalmainak: — tiszta, nyugodt állapotot. De most boldogit az a tudat, hogy ez meg lesz. (Igaz, ugyan!)

Meglehetnek győződve Főtiszteletű uraim, hogy egyházamnak jogait védelmezni fogom. Ennek szentelem életem, s képes vagyok azért feltétlen föláldozni állásomat, melyet most betöltök. Azonban, a mig a kormány nézeteim, meggyőződésem szerint vezetődik, addig a református egyházat a valláspolitikai veszélye nem fenyegeti, s tudatában vagyok annak, hogy azt e kormány minden körülmények között megvédelmezi, mert a kormány elvei, cselekedetei, felfogása és az egyházak iránt táplált részrehajlatlansága bizonyítéka annak, hogy a református egyház jogai és autonómiája teljes épségben fenmaradnak; azoknak veszélyeztetéséről szólani merő képtelenség. Mint erős református érzelmű ember, nem maradhaték a kormányban, ha az ez elvekkel ellenkező irányt követne vagy isápolna, amiről szó sem lehet. (Éljenzés.)

Jól tudom, hogy a felekezeti apró vilongásokat nem a kormány van hivatva csirájában elfojtani. Nem kell minden szóra (Közbe-káltás: Magyar Szóra!), vagy írásra azonnal megindulni, (Igaz, ugyan!) hanem folytatni kell szépen áldásos együttes működésünket. Jó oldalunkat akarják felizgatni, hogy kísértésbe jöjjünk! Józan ember nem engedi magát befolyásoltatni A felekezeti békét nekünk, kálvinistáknak kell megvédelmezni. (Éljenzés.) Mi legyünk az utolsók, akik feladjuk a békét.

Nagyfőtiszteletű uraim igen kérem, hogy ne zavartassák magukat kedélyükben, gondolkozásukban. Társaságban is némely dolgok azért nőnek nagygyá, hogy egy-egy éles fülü ember felkapja a szót, s amig az tovább terjed mindig nagyobbodik. (Élénk helyeslés) Ez a hibás; nem az a ki kimondotta, hanem aki felveszi és tovább adja. (Ugy van!) Nem következik, hogy mindjárt csorbát szenvedjen autonómiánk. Arra kérem azért a szeretet atyáit, hogy ebben a nyugodt hitben távozzanak.

Elég éles szemmel figyeljük egyházunk ügyeit, s annak veszélyeztetését nem fogjuk eltűnni, s így mi fogjuk a legnagyobb érdemeket szerezni. (Hosszas lelkes éljenzés, taps.)

A következő tisztelgők az ág. ev. lelkészek voltak, akik után az unitárius egyház következett. A megyénkben lévő 28 ezer unitárius nevében *Raffaj* ujszékelyi esperes tartotta az üdvözlő beszédet, akiknek kijelentette a miniszter, hogy az unitáriusok üdvözlését annyival is szivesebben veszi, mivel anyai ágon ő is e hitfelekezethez tartozik.

Majd a tisztelgők és a küldöttségek ilyen sorrendben következtek:

Katonaság, *Metzner* őrnagy vezetésével.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának küldöttsége, mely egyszersmint kérvényt nyújtott át a héjjasfalva—sz. udvarhelyi h. é. vasútak tovább építése iránt, Dr. *Damokos* Andor alispán vezetésével. A miniszter a kérelmezőknek kijelentette, hogy mihelyest az anyagiak megengedik, azonnal hozzá fog a vonal részletes tanulmányozásához, addig azonban semmi biztosat sem ígérhet.

Parajd vidék közönségének küldöttsége, mely kérvényileg folyamodott ipari érdekeinek felkarolása, illetve valamely ipartelep létesítése iránt, Dr. *Demetter* Lőrincz főszolgabíró vezetésével. A parajdi sóbánya üzemének kibővítése végett a kérelmezőket arra utasította, hogy évégett a pénzügyminiszterhez forduljanak. Ő maga is meg fog tenni minden lehetőt e vidék érdekében.

a Székelyföldön és ennek kapcsán, melyek azok az ottani iparos műhelyek és ipartelepek, melyekre tanoncok vagy munkások képzését bizni lehet, milyen berendezései hiányai vannak egyik-másik székely ipartelepnek, milyen költségeket igényelne azok pótlása és általában minő intézkedések volnának szükségesek a szakképzés fejlesztésére. A rendszeres és alapos fejlesztés érdekében a miniszter kész a legnagyobb anyagi áldozatok meghozatalára és hajlandó a már eddig kiképzett székely ifjaknak egy részét önálló műhelylél is segíteni, ha ezzel boldogulásukat biztosítja. Az eddig is e célra szolgáló 40.000 koronát a jövőben is a Székely-Egyesület rendelkezésére bocsátja, de azzal a kikötéssel, hogy abból személyi kiadások egyáltalában nem fedezhetők. Végül fölhívja az egyesületet, hogy az ügyet újból tárgyalás alá véve, a konkrét teendőkre nézve mielőbb tegyen előterjesztést.

Halálozás. Folyó hó 4-én hunyt el Nagysolymossy özv. *Koncz* Andrásné. sz. *Nösner* Mária kiterjedt rokonságot borítva gyászba. Haláláról a család a következő jelentést adta ki:

Nagysolymosi *Koncz* Matild özv. *Drotleff* Vilmosné és gyermekei, *Koncz* Gyula m. á. v. ellenőr és neje *Tannhofer* Emma és gyermekeik, *Koncz* Gusztáv nagykereskedői cég-jegyző és neje *Gallap* Matild és leányuk, *Koncz* Frigyes m. kir. honvéd alezredes, *Koncz* Ármín gyógyszerész és neje *Heissinger* Klótid és gyermekeik, *Koncz* Henrik m. kir. honvéd őrnagy és neje *Burdács* Irma és leányuk, *Koncz* Lotti mint gyermekek, menyek és unokák; *Koncz* Aurél vármegyei I. alszámvevő, *Koncz* Irma és férje *Sandner* Imre cs. és kir. őrnagy s fiok, mint édes gyermekek, vő és unoka; özv. *Daraghy* Mihályné és leánya *Irma*, valamint férje *Sándor* Domokos képezdei r. tanár s gyermekeik, mint testvér, unokatestvér sógor és másod unokatestvérek, valamint számos rokon nevében mély fájdalommal tudatják, hogy a feledhetetlen jó anya, anyós, testvér és rokon Nagysolymosi özv. *Koncz* Andrásné szül. *Nösner* Mária folyó év és hó 4-én délutáni 6 órakor, végelgyengülésben, hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. A megboldogult hű teteme folyó hó 6-án délután 5 órakor fog az ev. ref. egyház szertartása szerint az ev. ref. temetőben lévő családi sírhelyen örök nyugalomra helyeztetni.

Dr. Lukácsffy István ügyvéd. Az ügyvédeknek úgy látszik valóságos Eldorádója a mi kicsi városkánk; csak úgy teremnek benne az ügyvédek, a kiknek száma most már megüti a tizet. Azonban ez úgy látszik nem rettentí vissza dr. Lukácsffy István közjegyző helyettesét, aki augusztus hó elsején a *Florián* Bogdán-féle házban nyitja meg ügyvédi irodáját, a mi arról tesz bizonyosságot, hogy széleskörű ismerete van, a melyet a *Szabó* Albert közjegyzői irodájában folyton gyarapított. Dr. *Lukácsffy* mint kitűnő jogász is ismeretes a jogi körökben s így hát öneki kétszeresen nagy lehet a reménye arra, hogy irodája a keresettek közé fog tartozni, mondhatni az egész vármegye népe úgy ismerte meg még ügyvédjelölti, majd pedig közjegyzői praxisa alatt, hogy tud vele bánni, méltányos s mindenekfelett tapintatos.

Az alsófoku kereskedelmi iskola évről vizsgálatára az idén is a kereskedő főnökök érdeklődése mellett folyt le június 24-én *Rápolyi* Domokos isk. biz. tag elnökle alatt. Összesen 16 tanonc vizsgázott. A vizsgálat meglepéssel töltötte el a hallgatókat, mert tekintve azt a kevés időt, mely az iskola látogatására van szánva, a tanulók mindnyájan nagyon szép előmenetelt tanúsítottak. Ez alkalommal a kereskedő főnökök ajándékából mindnyájan egy-egy szép könyvet kaptak emlékül s a Gyertyánffy-féle alapítványból *Vajda* István kapott 4 koronát. A könyv jutalmazáshoz hozzájárultak: *Bagó*, *Beteg*, *Dénes R.*, *Florián B.* és *Fia*, *Farczady K. K. Gál*, *Gergely*, *Máthé*, *Persian*, *Rösler* és *Gábor*, *Szentkóvics M.*, *Sterba*, *Szakács*, *Szentpétery*, *Virágh*, *Székely*, összesen 4 drb. könyv és 39 koronával. Az alsófoku ipariskolában az évről vizsgálat június 29-én folyt le id. *Solymossy* Lajos tanácsos elnökle alatt. A vizsgálat végeztével szorgalmuk és jó magaviseletükért a városi előjáróság ajándékából többen könyvjutalmakban részesültek; a Gyertyánffy alapítványból 5—5 koronát kaptak: *Pakot* Tamás, *Konnert* János, *Bodrogi* István, *Cseke* Lajos tanulók. Az iparos tanoncok munkakiállítására június 27—29-ig volt. Beérkezett 75 kiállítótól 84 drb. cikk. A tárgyak elbírálása június 29-én délelőtt történt id. *Solymossy* Lajos tanácsos elnökle alatt kiküldött szakbizottságban. A bizottság határozata szerint a csekély 84 korona jutalmat úgy osztották ki, hogy 17 első rendű kiállított tárgy egyenként 3 koronával kapott 51 koronát és 22 másodrendű tárgy egyenként másfél koronával 33 koronát. A kiállított tárgyak közül 3 tárgy nem volt elbírálható, mivel tökéletessége azt bizonyította, hogy nem a tanonc

önálló munkája. A kiállított tárgyak egyébként szépen igazolták a tanoncok előhaladását, bár ne a jutalomdíj lenne a fő mozgató erő a kiállításban való részvételnél, hanem a ezél, hogy így együtt látva a tanoncok munkáját, már most lássuk meg, kitől mit várhatunk s hol van szükség buzdításra, jóakaratra. Jutalomdíjakról gondoskodtak a marosvásárhelyi parkamara 60 koronával, a helybeli Zálogkölcson intézet 20 koronával s a város ajándékából erre a célra fordított 4 korona.

Az agyagfalvi székelyemlék javára a vármegye törvényhatósága február hóban tartott gyűlésén a jótékonyági alapból 200 kor., a törvhat. pénzalapból 140 kor. 72 fillért szavazott volt meg. Ez összeget az alispán a napokban utalta volt ki, amiről az elnökséget értesítette.

Az iparosok petíciója. Az iparosok petíciójának megszerkesztésével tudvalevőleg *Solymossy* Endre tanár lett megbízva. *Solymossy* igen alapos munkát végzett, mivel mind a 14 ipartársulathoz felszólítást küldött, hogy panaszait, sérelmeiket testületeleg tárgyalják s az ezen tanácskozásról vezetett jegyzőkönyveket ő hozzá küldjék be. A jegyzőkönyvek mind beérkeztek s megdöbbenő egyszerűséggel tárják föl iparosaink bajait. E jegyzőkönyvekből állította össze *Solymossy* azon petíciót, melyet 1-én olyan talpraesett beszéd kíséretében nyújtott át a miniszternek. A petícióban az iparosok sérelmét a következő hat pont alá foglalta össze: 1. A III. oszt. kereseti adók igazságtalan, méltánytalan volta. Kéri a progresszív kereseti adó behozatalát. 2. Az ipari adminisztráció felületessége. 3. Az ipartörvények revíziójának felületessége. 4. Az iparfejlesztés lassúsága és gyakorlatatlansága. 5. Az ipari termelés drágasága, mit szövetkezetek útján kívánna megoldhatni. És végül 6. Az ipari termékek árának alacsony volta, mi minden sérelmek között a legnagyobb s a mely bajt csak önálló vállalkozással vélnek orvosolhatni. Ezen pontok alá foglalta össze *Solymossy* a sérelmeket, amelynek hogy meglegyen az eredménye, szívünkben kívánjuk.

Új alszámvevő. *Hollaki* főispán *Fercenzi* Ferencz árvaszéki iktatót megyei III-ik alszámvevőnek kinevezte.

Színház. *Fekete* Béla színtársulata szerdán végzte be itteni működését a Paraszt kisasszony népszínművel. A közönség amennyire előre felkarolta a társulatot, az utóbbi napokban éppen úgy nem vett tudomást létezéséről s így történt az meg, hogy a társulat egy tekintélyes adósság következtében nem mozdulhat a városról. A személyzetről, illetve játékukról mind végig megmondtuk őszinte kritikánkat, buzdítottuk is eléggé a közönséget, hanem bizony most ismétlen beigazolást nyert az, hogy egy társulat bármennyire is legyen szervezve, négy hétnél huzamosabban alig bírhatja ki itt minálunk. A társaság mihelyest lehet, *Herkules-fürdőre* megyen, ahová *Mátray* titkár a bérlet eszközzése végett már régebben elutazott.

Áthelyezés. A kultuszminiszter *Szász* Béla muzsnai állami elemi iskolai tanítót a székelykereszturi állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte.

A Dalegylet hangversenye. A Székely Dalegylet tegnap 7-én Gy.-Szentmiklóson hangversenyt rendezett. Műsora a következő volt: 1. A vendég dalegylet üdvözlése a helybeli dalárda által. 2. *Thern* K. „Dalünnepe”, előadja a Székely Dalegylet. 3. *Huber* N.: „Nem nézek én”. . . . előadja a Székely Dalegylet. 4. *Farkas* J.: „Milyen lett volna az én anyósom?” . . . . . vig magánjelenet, előadja ifj. *Szemerjai* Károly. 5. Szavaltat, előadja *Sántha* György. 6. *Káldy*: „Kurucz-dalok”, előadja a Székely Dalegylet. 7. *Vocelka*: „Honfidal”, előadja a Székely Dalegylet. 8. *Duett*. Éneklik *E. Deér* Kálmán és *Simon* Ádám. 9. *Gaal* F.: „Nyisd ki anyám”. . . . . előadja a Székely Dalegylet. 10. *Huber*: „Ha meg halok”, előadja a Székely Dalegylet. 11. Szavaltat. Előadja *Zenglinczy* Károly. 12. *Verdi*: „Bordal”, előadja a Székely Dalegylet.

A megyei hivatalos órák. Dr. *Damokos* Andor alispán a vármegyei hivatalban a hivatalos órákat a nyári két hónapra megváltoztatta, amennyiben már e hó 1-től reggeli 8 órától déli 1-óráig tartatnak a hivatalos órák és így a tisztviselőknek egész délutánjuk szabad.

A nagy melegben. *Julius* másodika, *Sarlós* Boldogasszony napja óta rekkenő — ez idén még nem s más években is ritkán érzett — hőség borult az egész megyére. Az egyes helyeken, ahol még néhány nap előtt nem volt érett a buza, most már ki-

pattognak a piros szemek és felszakad a kenyértermő szárnak gyökere. Az óriási hőségben pedig megfeszített buzgalommal folyik a mezei munka; hull a nehéz verejték a kaszás emberek homlokáról. Itt-ott már a cséplőgépek morajlása is hangzik s a gőzmasina éles füttyszava riasztja meg a bokor árnyában pihenő madarat. Benne vagyunk a nyárban, annak teljes melegével csak még fűszénzációi nem jelentkeztek a fiúmei czápakirályról, amelyek helyét elfoglalja most a kinaibáboru.

Ösztöndíjas tanulók. Az ev. ref. kollegium július 2-án tartotta meg a *Kis József-féle* segélyt kiosztó bizottság rendes évvégi ülését. Dr. *Mezei* Ödön kollegiumi főgondnok elnöklése mellett jelen voltak Udvarhelyvármegye tisztviselői közül Dr. *Damokos* Andor alispán, Gróf *Lázár* Ádám főjegyző és *Ádám* Albert tb. főjegyző; a kollegium részéről *Gönczi* Lajos igazgató, mint előadó, *Félegyházi* Antal gondnoksági felügyelő és *Kovács* Dániel tanár mint jegyző. A bizottság egyhangú megállapodással az alábbi 50 tanulót vette fel a segélyzettek sorába: a VIII. osztályból: 1. *Kovács* Lajos, 2. *Szén* András, 3. *Farczádi* Béla; a VII. osztályból: 4. *Dávid* Emánuel, 5. *Soós* Adolf, 6. *Apáthi* László; a VI. osztályból: 7. *Felszegi* István, 8. *Istók* Sándor, 9. *Máté* Sándor, 10. *Bódi* Dénes, 11. *Apáthi* Zoltán, 12. *Viski* Károly, 13. *Derzsi* Domokos; az V. osztályból: 14. *Bartha* Sámuel, 15. *Nagy* Elek, 16. *Péter* Géza, 17. *Szabó* Miklós, 18. *Bagossi* Kálmán, 19. *Biró* Gyula; a IV. osztályból: 20. *Bedő* Béla, 21. *Szörnyü* Béla, 22. *Hrobony* Adolf, 23. *Fancsal* Sándor, 24. *Miklós* Pál, 25. *Nagy* Lajos, 26. *Szabó* Gyula, 27. *Hegyi* István, 28. *Reichert* Pál, 29. *Pál* Lajos; a III. osztályból: 30. *Péter* Endre, 31. *Gönczi* Gábor, 32. *Molnár* József, 33. *Dénes* Dezső, 34. *Demeter* Árpád, 35. *Bedő* Ferencz, 36. *Pálffy* Béla, 37. *Szabó* Ferencz, 38. *Nagy* Lajos, 39. *Sipos* Árpád, 40. *László* Mihály, 41. *Pál* Dénes, 42. *Zágoni* István; a II. osztályból: 43. *Dénes* János, 44. *Gombos* József, 45. *Gothárd* József, 46. *Mester* Mihály, 47. *Kovács* Gábor, (parajdi), 48. *Péter* Gábor, 49. *Pál* Jenő, 50. *Musnay* László, a kik fejenként 50 korona szegélyben részesülnek.

Fogorvos. *Kovács* J. fogspezialista Budapestről rövid időre városunkba érkezett. Készséggel teljesít plombirozásokat és műfogakat. Lakása: Budapest-szálló 1-ső szám

Útmutatás a kisebb szőlőbirtokosok számára. A földmivelésügyi miniszter a must és bor okszerű kezelésére nézve, a kisebb szőlőbirtokosok számára Dr. *Csanády* Gusztávval, a keszthelyi m. kir. gazd. tanintézet igazgatójával egy Útmutatást íratott, a melyben különös figyelemre vannak méltatva a mesterséges borok készítésének és forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1893. XXIII. t.-cikk mindazon rendelkezései is, a melyek a szőlőgazdákat érdeklik. Az érdekes, szinte 200 oldalra terjedő könyv ára 40 fillér, azonban a lelkészek és néptanítók ingyen megkaphatják, ha az iránt közvetlenül a földmivelésügyi miniszterium borászati osztályához fordulnak.

A Magyar Művészet júliusi száma szép tartalommal és kiállításban jelent meg. Rövid idő alatt bebizonyította a *Magyar Művészet*, melynek szerkesztője Cs. *Szabó* Kálmán, főmunkatársa *Beniczky* *Bajza Lenke*, hogy a művészetnek hathatós pártfogója. Az új számban színes képek emelik különösen a becses tartalmat. Számátalan művészi képet közöl, irodalmi része pedig jeles közleményekkel változatos. Elbeszélést írt *Buday*, *Sarco*, Cs. *Szabó* Kálmán, londoni levelet *Bajza* *Ilona*, verset *Váradi*, *Beniczky* folytatja *Hanna* című regényét; folytatást találunk *Cyprianus* a várázslóból *Wildenbruch* regényéből, melyet *Hann Pepi* ültetett át magyarra, stb. Ez a folyóirat egyuttal a legolcsóbb képes lap, amennyiben egész évre 12 korona. Előfizetheti: Budapest, V. Pesti könyvnyomda Részvény-Társaság.

Lemészárolt keresztények. A kínai zavargásokról minduntalan érkező hírek, amelyek a napilapok hasábjainak egy részét megtöltik, mind inkább borzalmasabb részleteket foglalnak magukban. A kegyetlen és embertelen kínzások az olvasó közönségre — mint egy kitűnő orvos mondja — igen rossz hatással vannak. E nem életveszélyes, de igen kellemetlen betegségek egyedüli és kizárólagos gyógyszer abban rejlik, ha a háborus híreket olvasók alkalmat keresnek és találnak arra, hogy lelküket kellemes derű járja át. E célra ez időszerint a Budapestben megjelenő s az egész országban elterjedt *Mátyás Diák* című élelclap a legalkalmasabb, amely minden számában 25—30 karikatúrát közöl. A *Mátyás Diák* (amelyből a kiadóhivatal készséggel

Homoród vidék közönségének küldöttsége, mely az oláhfalvól — lövéte — h-oklándi közútnak törvényhatósági út gyanánt leendő kiépítése céljából államszegélyért folyamodott, *Benedek Imre* vezetésével. A miniszternek az útvonal felől tett szakkérdései a jelen voltak meglepték. Meglátszott a jóakarata rajta, hogy mennyire méltányolja a küldöttség kérését. Reményt nyújtott arra, hogy ha csak lehetséges lesz azt a költségvetés keretébe felvenni, megfogja tenni.

Együttesen tisztelegtek a következő hatóságok és testületek: a) vármegye tisztviselői, b) Sz.-Udvarhely város tisztviselői, c) kir. törvényszék, d) kir. ügyészség, e) kir. pénzügyigazgatóság, f) kir. tanfelügyelőség, g) kir. államépítészeti hivatal, h) kir. erdőhivatal, i) parajdi sóbányahivatal, j) kir. posta és távirat, k) kir. államvasútak, l) kir. közjegyző, m) csendőrség, n) ügyvédi kar, o) orvosi kar.

Együttesen tisztelegtek a középiskolai tanári karok.

Végül az udvarhelyi kereskedő-társulat és kereskedő ifjusági kör tisztelgett *Persian János* vezetésével.

A bankett.

A míg fenn a megyeház kistermében a miniszter a küldöttségeket és tisztelgőket fogadta, az alatt a diszteremben felterített asztalok körül mind nagyobb számmal foglaltak helyet. A miniszter és kísérete a kitűzött 12 órán túl alig egy pár perczel érkezett későbbben meg. Hatalmas éljenzés közepett foglalta el a számára kijelölt helyet. Jobbján *Hollaki*, míg balján *Mikó Árpád* főispánok foglaltak helyet. A terítékek száma 210 volt.

A bosszantóan lassu tempóban felhordott menü második fogása után, *Hollaki* főispán ősi szokás szerint a királyra üritette poharát, a melyet az egybegyűltek fennállva hallgattak végig, és hatalmas éljenzéssel kísérték.

A következő tosztot *Dr. Damokos Andor* alispán mondta Hegedüs miniszterre. Majd azután *Benedek Géza* iparos és egy földmives tartottak pohárköszöntőket a miniszterre. *Gyertyánffy Gábor* kereskedő azon miniszterre üritett poharát, aki az igazi magyar kereskedelmet van hivatva megteremteni.

E négy pohárköszöntőre egyszerre választott *Hegedüs* miniszter. Szípközött beszéde az ötletektől, a fordulatoktól. Mintha csak csevegett volna az egész társasággal; lekötötte a figyelmet, magával vitte, közbe-közbe pedig hangos derűtséget keltett élénk hasonlataival. Frenetikus volt a tetszésnyilvánítás beszédének befejeztével.

Végül gróf *Lázár Ádám* főjegyző köszöntötte föl rögtönözve, igen szellemesen a miniszter családját.

Kevéssel két óra előtt távozott a teremből a miniszter, a mely után a szép társaság is csakhamar bomladozni kezdett. A mikor a teremből távozó *Mikó* főispán a közönség észrevette, olyan orkányszerű tüntetést rendezett mellette, hogy végtére is *Mikó* csak egy toszt árán menekülhetett, a melyben köszönetet mondott a szives megemlékezésért, s jóindulatukat kérte továbbra is irányában megtartani.

Az elutazás.

A bankettől távozó miniszter *Hollaki* főispán lakására ment, ahol családja tiszteletére a főispánné ebédet adott, amelyre a városról is többen voltak hivatalosak.

Két óra után kevéssel indult utnak a miniszter, akit csikszeredai útjára kísérete, ugyszintén *Hollaki* és *Mikó* főispánok, br. *Kemény Béla*, dr. *Damokos Andor*, *Ugron Zoltán*, *Ugron János* és *Weisz Berthold* képviselők, *Diószeghy Samu* kir. főmérnök és mások kísérték.

Háromnegyed öt órakor érkezett meg a társaság Szt.-K.-Bányára, hol *Lántzky Sándor* bányatulajdonos vendégei voltak. Gyorsan megtekintették az üntőt és a műhelyeket, azután pedig egy kedélyes oszonnához ültek le.

Az indulás innen 6 órakor volt s a megye szélére 7 óra 10 perczkor érkeztek meg, ahol őket *Mikó* Bálint főispán és szép számú közönség várta.

Itt bucsut vett a városunkból hozzacsatlakozott kíséretétől s elismerését fejezte ki *Hollaki* főispánnak az ő általa hozzá intézett beszédre, azon fogadtatásáért, a melyben nálunk része volt. A kegyelmes asszony pedig így szólt:

— Legkedvesebb emlékeim közé fog tartozni az a nap, amelyet Udvarhelyvármegyében eltöltöttem.

Tul estünk tehát azon a miniszteri látogatáson, a melyhez jövönket, boldogulásunkat fűztük.

Az országot járó és mindig csak hazáját szolgáló miniszter nálunk és rövidre szabott időzése alatt bizonyára megtudta magának figyelni azon orvoslásra váró állapotokat, amelyet csak a legjobb akarattal lehet annak nevezni.

Útja diadalut volt az egész megyén keresztül; a nép ezrei kísérték áldással, mivel ő benne látják azt, aki feladataival tisztában van s felfedezte vármegyénket a boldogulás számára!...

Kiállítási reminiscenziák.

A Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter látogatása alkalmából rendezett iparkiállítást 4-ikén zárták be, hogy ismét jó hosszú ideig ne adjanak életjelt magukról iparosaink.

Bármennyire optimisták is kívánunk maradni, a kiállításról szerzett impresszióinkat nem mondhatjuk valami kielégítőnek. Örömmel konstatáljuk iparunk mobil állapotát, de ugyanakkor nem hagyhatjuk szó nélkül, bár rövidre összefoglaltan is, azokat a hiányokat, amelyeket ott alkalmunk volt tapasztalni.

Mindenesetre kedvező omen az iparunkra nézve, hogy egy pár hét lefolyása alatt, iparosaink enyire tudták és ilyen számban magukat bemutatni a nagy közönségnek, amely bizony csak ott vette észre, fedezte föl, hogy igen sok olyan iparcikk van már megyénkben meghonosulva, amelyért eddig, ha nem is külföldre, de mindenesetre a fővárosba volt utalva.

És éppen ez a baj. Mert Budapest elérte a centralizációnak azt a magas fokát, hogy legfőbb, komoly szükségét érezzük különösen ipari téren most már az okszerű decentralizációnak. Az ország fővárosa most már olyan moloch, a mely magába nyeli az egész vidéket, amely szabályozza a vér keringését, hovatovább azonban beállhat a veszedelem, hogy az ország szívéből az ország nyüge is lehet, mely magába szív minden nedvet és sorvasztja a vidéket.

Elvégre is foglalkozás dolgában a vidék is megszűnt éppen falu lenni s így például városunknak is elég jelentékeny az ipara, a kereskedelme is, sőt, ha megszűnnék az előítélet, még fejlettebb is lehetne, mivel iparosaink félreismerhetlenül ráadták magukat a tanulásra, a minek eredménye némely iparágban valóban meglepő is; dolgozni is dolgoznak — s itt csak a józan életű, szorgalmas iparosokról eshetik szó — hisz látjuk azt mindnyájan, hogy mily erőmegfeszítéseket tesznek existenciájukért, mily küzdelemben, fáradságos munkába kerül a mindennapi megszerzése.

De hát egyenesen parancsoló szükség az iparnak az ország széles területére, de kiváltképpen a szélekre való szétültetése. Ezért tartjuk végtelen becsesnek a Hegedüs Sándor terveit és törekvéseit, a melyek az iparfejlesztést a vidéken keresik. A magyar ipar a magyar vidéknek való. A termelést decentralizálni kell a nyers anyag elosztása szerint, mert az a leggazdaságosabb produkció, mert az anyagot ott dolgozza föl, ahol terem s képessé tudja magát így tenni arra, hogy az árakban is versenyképes legyen, amit e kiállításon nélkülözünk kellett, mivel így aztán a jó munka és olcsó árak mellett bármennyire is toladó legyen a bécsi vigéc, a mi produkciónk óriási előnyben lesz a versenyzőkkel. S majd kellő tömörüléssel, fejlesztendő izléssel, tanulással, kellő életrevalósággal, tájékozottsággal és realitással az iparvállalatokba fektetett tőke igen gyümölcsöző tud lenni, mivel így igazi produkcióra lett befektetve.

E kiállításon, mint legfejlettebb iparág kétségtelenül a bőrpar volt a legnagyobb számban képviselve, mivel úgy kordoványosaink, mint cipészeink elismerésre méltó dolgokat állítottak ki, amely magának a miniszternek is magára vonta magas figyelmét. Különösen a cipő ipar vett nagy lendületet az utóbbi időben s habár árakban a pesti árakkal versenyez, az bizonyos, hogy kiállításra is szinte egy megüti a mértéket. Nem úgy vagyunk asztalosainkkal. Ez az iparág volt a kiállításon a leggyengébben képviselve. Mindössze egyetlen egy csinos dolgot láttunk s az sem városunkból lett kiállítva. Pediglen ez olyan iprág, amelyben, ha iparosaink kellő szorgalmat fejtenének ki, igen szép piacot teremthetnének annak.

Hisz szomoruan konstatáljuk azt nap-nap mellett, hogy az összes butorszükségletét idegen helyről

hozott butorokkal fedezi a közönség. Ezek a gyárilag előállított silányságok, amelyek csak furnérjukkal mutatnak — amelyről az avatatlan szem megítéli. A többi aztán lehet pocsecság: a fától a munkálásig; és lehet takarékoskodni mindenben: a szegőtől az enyvig A hitvány butor nedves fája az első télen összeropedezik. Az eresztékek tágulnak, a szekrény szétesik, a pohárszéknek bedől az oldala. Az ember ilyenkor megnézegeti a butorát és azt látja, hogy még az a rongy fenyőfa is gyalultatlan mindenütt, a hol valami fedi.

Miért nem tudnak ebben az asztalosok konkurrálni, amit annyival is inkább meg kellene tenniük, mivel tudunkkal ez az ipar itt minálunk meglehetősen ki van fejlődve. És mégis mit kellett tapasztalunk? Az asztalos ipart mindössze egy asztalosinas képviselte egy alaposan izléstelen asztallal!

Igy voltunk a fazakas iparral. Sehol egyetlen egy izléssel elkészített tárgy. Ellenben a lakatos, kerek és nyerges iparról csak elismeréssel szólhatunk, habár az árak egyes daraboknál oly magasak voltak, mintha nem is eladásra lettek volna szánva. Szépen volt a háziipar képviselve, csak aligha akadt volna egy-két darabnál több, amelyből nagyobb megrendelést lehetett volna tenni s így hát ennek értéke vajmi csekélyre redukálódott. A szabó és több más iparágakba tartozó cikkek meglehetősen számmal voltak képviselve; ezek közül a műszövészet vált ki különösen, a melynek készítője, ifj. *Rápolti Károly* valóban dicséretet érdemel.

Ezek volnának azon általános megjegyzések, a melyeket a rövid ideig tartó kiállításon setánk alatt megjegyezhetünk. Sokat emelt természetesen a tárgyak értékén azoknak csinnal való elhelyezése, a melyért *Harmath Ödön* szakiskolai tanárt illeti az elismerés, míg *Marath*, szintén szakiskolai tanár, a tárgyak felvétele körül szerzett érdemet.

Ami pedig a kiállítás látogatottságát illeti, arról sajnos, nem szólhatunk elismerőleg, mivel közönségünk meglehetősen visszatartotta magát annak megszemlélésétől, amit igyekszünk a — melegnek felróni.

Ujdonságok.

Olvasóinkhoz. Az új negyedével szemben főlegesen tartjuk lapunkról diszhymnuszt zengeni, mert az a bizonyítvány, amit egy lap állít ki magáról, nem sokat érhet az okos olvasó szemében. Nem beszélhetünk munkánk eredményéről, hiszen magunkról nem nyilatkozhatunk. Közönségünk lassan-lassan megismert és úgy ismert meg, hogy megszeretett — ez mindenképpen felett legszebb jutalmunk. Lapunk legfőbb célja továbbra is, hogy érdekes, friss, megbízható és bátor legyen; a legjobbat nyujtsa amit egy vidéki lap nyujthat. Nyiltan és őszintén mondunk véleményt afölött, ami káros lehet a közönség jobb jövőjére nézve és csak oly törekvéseket pártolunk, melyeknek alapja a törvény és igazság. Ez alkalommal pedig kérjük a nagy közönséget, hogy eddig tanusított jó indulatába lapunkat továbbra is részesíteni sziveskedjék, hogy eddigi törekvésünket jövőben is ugyanazon lankadatlan kitartással követhessük. Az előfizetési feltételek lapunk homlokán olvashatók.

Kitüntetés. A király dr. *Damokos Antal* tordai törvényszéki elnöknek, saját kérésére lett nyugdíjaztatása alkalmából, sok évi buzgó szolgálata elismerésül a harmadosztályú vaskorona-rendet díjmentesen adományozta. A kitüntetett férfit *Damokos Andor* alispánnak édesatyja.

A székely ifjak ipari kiképzése. Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter utazása előtt fontos leiratot intézett a Székely Egyesülethez és a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarához a székely ifjak ipari kiképzése és a Székelyföld ipari viszonyainak alapos fejlesztése tárgyában. A miniszter a székely ifjaknak tpari pályára való terelését üdvös és nagy fontosságú feladatnak tartja mindaddig, míg ez nem jár azzal a veszedelemmel, hogy az illetőket a Székelyföldtől is elvonja, a melynek amugy is súlyos közgazdasági helyzete ezáltal még súlyosabbá válnék. A kiképzésnél egyelőre csak oly iparágakat szabad felölelni, amelyeknek otthon kellő talajuk van, akár a fogyasztás, akár a rendelkezésre álló nyers anyagok dolgában, azaz oly iparágakra kell az ifjuságot tanítani, a melyeket otthon sikerrel folytathat. Éppen azért nem az első feladat, hogy Budapesten székely otthont létesítsenek, hanem az egyesület és a kamara segítségével annak alapos tanulmányozása, mely iparágak birnak a legnagyobb fejlődésképeséggel

küld mutatószámokat) minden szombaton megjelen s előfizetési ára negyedévre 3 korona. Megrendelhető a kiadóhivatalban, Szarkantus-utca 3. szám alatt.

Egy szem buza.

Áldott növénynek parányi magva, itt pihensz a porban, lábaim előtt; széttiporhatnálak, de kezembe veszek, mert megszentelt téged és termőföldedet a küzdő halandók omló könye, kicsordult vére.

Imájába foglal milliárd ember, érted eped, érted harcol, miattad fárad a világ minden lakója; a Kári-tengertől le a Kerguelek szigetéig; a megkövült Falklandtól a jégge dermedt Baffin-öbölíig.

Kalászkok hulláma reng a végtelen rónán; fölötte megy a sirály, a halálnak és vésznek sikongó madara, hanem a hálaldalt csicseregő szürke pacsirta repked, magasztalva a jóltevő Isten nagyságát, bölcsességét.

Pirosló buzaszem! Te érted kelt ádáz tusára a goth, a germán, miattad rombolt a vandál, ezredéve lőtt érted csatázott a hun, a longobárd.

Magvad éltet ad és erőt! Pereg a köny a szalmaviskók alatt; hull a verejték birhatásodért; boldog a nép, melynek földjén fakadsz, inség köszönt be, hol csirád kivész.

Kain megölte Ábelt miattad; testvére ront a testvér s míg a gazdag duskál benned, Lázárnak ajka eped egy morzsád után.

Más növény is sarjad a barázdák között. A máknak magva édes, de kábit, a datura mérge gyilkol és butít, de te, parányi buzaszem, éltsz, és üdvöt adsz.

A mesék mannája a végtelen pusztán nem volt oly áldott, miként te vagy; bolyongó népek üdvöt adó étke; vándor madaraknak kedves fészke, bokra. Mi lenne a föld, ha te kipusztulnál? Sivár sivatag, fekete pokol. A Megváltó imáját: a „Miatyánk“-ot, kiszáradt ajkak rebegnék epedve. Némulna a vigság, csüggedne a remény és széttörne a hit, ez a szent kapocs, mely összeköt földet és eget.

A természet csodája: a czedrus, fenn a Libanon ormán, a büszke fenyő a sziklák oldalán eltörpül melletted, te csodás növény.

Pedig mennyi ellenséged van neked! A tövis, a dudva, a gaz, a fekete konkoly, mely elnyomni akar.

Ellened tör a kártékony rovarck hada, megmélteljez a rothasztó üszög, porba tipor a száguldó vihar, remegő száraidnak aranyos kalászákat szerteszt ver a jégeső, de te újra éledsz, ismét megfakadsz, ha jön a kikelet s áthevit a nap. Mikor megsárgul színig telt fejed, villan a kasza, pendül a sarló, kévébe köt sok ezernyi nép s tarlott mezőkön zeng a háladal, szárnyal magasba a halleluja.

A harmat, mely read esik, elköltözött lelkek hálakönye; a napsugár melege, mely a pirkadó hajnalon áthevit, menybeszállt szellemek szerelmes csókja; az esti szél, mely simogat, bolygó tündérek édes susogása.

Parányi buzaszem itt a tenyeremen, légy áldott! Terjessz boldogságot a küzdő emberek között, e forgó földtekén.

Közönség köréből*

A vasárnapi munkaszünet.

Mily örömmel üdvözölte volt minden iparos, kereskedő, hivatalnok más, egész héten át robotoló egyén a vasárnapi kényszermunkaszünet életbeléptetését célzó törvényt.

De mennyi kiábrándulás követte az örömet!

Látunk-e azóta valami változást az életben?

Csakugy siet a hivatalnok az irodába, a kereskedő és személyzete a boltjába, csakugy zakatol, dübörög a szerszám és gép az iparműhelyekben mint azelőtt és a templomba hívó harangok kongását elnyeli a vásári zaj, a lázason nyüzsgő élet hangjainak zugása.

S pedig nem kell ennek így lenni, lehetne ez másképpen is.

Miért van Angliában valóban nem csak munkaszünet, hanem korcsmaszünet is vasárnapokon?

Azért, mert a felvilágosult vallásos nép és vezetői, törvényhozása és az államhatalom egyöntetűleg járnak el a kérdés megoldása körül, nem elégszenek meg félrendsabályokkal és midőn a kapzsi munkaadót rákényszerítik, hogy a munkásnak vasárnapon pihenést adjon, ennek lehetőleg megnehezítik, hogy heti keresményét elpazarolja és a szeszes italok tulságos élvezetével magát enerválva, hétfőn fáradtabban álljon a munkába, mint a milyen fáradt előző szombaton volt.

És mit látunk itthon?

Törvényhozásunk vasárnapi munkaszünetet rendel el, de az állami és közigazgatási alkalmazottakat vasárnap délig az irodákban dolgozni kényszerítik fölöttöseik. Az államhatalom az egyedárusítási cikkek árusítóit bírságok kirovása és más kényszereszközökkel szorítja a cikkeknek vasárnapon árusítására nemcsak, de mindent fölhasznál a nagy hasznot hajtó szeszes italok és dohány korlátokat nem ismerő mennyiségbeni terjesztésére, — így benitva meg testileg és szellemileg a munkás népet,

* E rovatban helyet adunk minden csak közérdekű felhívásnak, a beküldő felelősségével. Szerk.

mely pedig kevesebb alkalom mellett kevesebbet vétkezne.

Mivel a szabadipar és szabadkereskedelem életbeléptetése óta korlátok nincsenek, a kereskedők összevissza halmoznak raktáraikon mindenféle árucikket és állami egyedárusok is lévén vasárnap délig üzletüket nyitva tartani kényszerítve vannak, egyedárusággal nem foglalkozó versenytársaikat is üzletük nyitva tartására kényszerítik.

A sátoros ünnepek első napjain az egyedárusítás is szünetel, s lám mégis mozog a föld. Tudja a nagy közönség, hogy ezen a napon nem vásárolhat és előző napon szükségleteit fődözi.

Igy lehetne minden vasárnap és a törvény rendelkezte más napokon is.

A törvény szelleme és az államhatalom eljárása közötti anomalia megszüntetését tartsa tehát szem előtt a fővárosi és vidéki sajtó — a helyett hogy egyeseket, eljárásuk indokait vagy más személyi körülményeit nem ismerve, a közérdek leple alatt méltatlanul kritikának tegyen ki és az egyesnek erkölcsi vagy anyagi kárt okozzon.

Gyertyánffy Gábor.

A vagyontalan betegek gyógykezelése.

(Lelkészek, tanítók, községi bírók és körjegyzők b. figyelmébe.)

A vagyontalan betegek gyógyításáról tudva levőleg legujabban az 1898. évi XXI. t.-cz. alapján kibocsátott 99.000/898 B. m. számú szabályrendelet intézkedik.

Ezen humanisztikus intézkedésnek hivatalos uton történt közhírré tétele nem látszik elegendőnek arra, hogy azt a közönségnek azon osztály része, akiket főképpen érdekel átértsék, avagy tudomásukra jutott volna. Azért közegészségügyi szempontból szükségesnek látom, a m. kir. belügyminiszterium 118.956—898. VII. B. m. számú körrendeletének azon pontját „kivonatban“ ideiktatni, a mely szerint „az Országos betegápolási alap terhére gyógyszer rendelhető:

... b) hatóságilag igazolt azon szegénysorsuak számára, a kik keresetük vagy jövedelmük csekély voltánál fogva csakis a legszükségesebb létfenntartási eszközökkel rendelkeznek és közfelfogás szerint szegényeknek tekintetnek végre:

e) azok számára, a kik a b) pontban megjelöltek közé nem tartoznak, de olyan mostoha viszonyok között vannak akkor! a midőn veszély esetében gyógyszerre szorulnak, hogy legjobb akaratuk mellett is képtelenek a gyógyszer árának megfizetésére...“

Ezen valóban „humánus“ törvény intencziójának megfelelőleg, — a mely szerint nem csak a kolduló szegények, de a „házi“ szegények és minden szegényebb jövedelmű irnok, dijnok, iparos, napszamos, sőt még azon zsellérek részére, kiknek saját hajlékok van, de a gyógyszerárának megfizetésére képtelenek; — szolgáljon tudomásul, hogy ezentul a gyógykezelési költségek nem a belügyminiszterium tárczáját, sem pedig a községek pénztárát fogják terhelni, hanem kizárólag az „Országos“ betegápolási alapot, a mely alap az idézett törvény szerint közigazgatásilag előirt egyenes állami adók (földadó, yzadó, III. oszt. kereset adó, nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyetek adója, bányá, végre tőkék kamatai és járadékok után járó tőke kamat és járadék adó) alapján kivetett 3%-lékos pótdánkból létesített „Országos“ beteg ápolási alaptól.

Tájékoztatásul szolgáljon: hogy „egy és ugyanazon beteg részére a szegénység előzetes igazolása nélkül gyógyszer „másadszor“ nem rendelhető, azért „ismétlés esetén“ hatósági igazolvány szükséges, a melyet minden szegénysorsu beteg a legközelebbi hatóságától beszerezni, s azt a hatósági orvosnak valamint e részben felhatalmazott magán orvosnak bemutatni köteles.

Sz.-Kereszturon, 1900. július 6-án.

Jaeger F. József,
törvh. biz. tag.

Tanügy.

A sz.-udvarhelyi kir. áll. főreáliskolával kapcsolatos internátusba az 1900—1901. tanévre 65 tanuló vétetik fel, kik közül 20 tanuló 500; 20 tanuló 400; 15 tanuló 300 és 10 tanuló 200 korona díjt tartozik fizetni.

E helyekre ezennel pályázat hirdettetik.

Azon szülők, vagy gyámok, kik fiaikat, illetőleg gyámoltjaikat az internátusba felvétetni óhajtják, ebbeli kérésüket f. évi augusztus hó elsejéig az igaz-

gatószághoz intézve és czimezve nyujtsák be, címük és lakásuk pontos megjelölésével.

A kérelemhez mellékelni kell:

a) a legutolsó tanévről nyert iskolai bizonyítványt;

b) orvosi bizonyítványt arról, hogy a tanuló egészséges, nincsenek szervi bajai.

Azok, akik mérsékeltbb dijakra óhajtanák fiaikat, illetve gyámoltjaikat felvétetni, a fentemlített okmányokon kívül az illetékes hatóság által kiállított, egészen új keletű vagyonszági bizonyítványt is tartoznak csatolni kérésük támogatására.

A dijak félvétenként előre fizetendők. A rendes felvételi díjakon kívül minden tanuló köteles butorrongálás czimen 10 koronát letétbe adni az igazgatóság rendelkezésére, mely összegből az előforduló rongálások fedeztetnek.

A felvett tanulók ételmezést, lakást, fűtést, világitást kapnak s megfelelő felügyeletben részesülnek.

Az ételmezés a következő: reggeli: kávé zsemlelél; ebéd: három fogás, vasárnap és csütörtökön négy fogás; vacsora: egy fogás, rendszeren sült. Ezenkívül d. e. 10 óraker és d. u. 4 óraker egy-egy szelet kenyér.

A felvett tanulók a belépéskor a következő felszerelést tartoznak magukkal hozni: a) egy-egy nyári és téli időszakra való tisztességes ruházatot; téli köppenyt vagy nagykabátot és főrevalót; b) legalább 2 pár erős cipőt; c) ágyfelszerelést, és pedig: két párnát, egy téli paplant gombokkal, két paplanlepedőt gomblyukkal, két alsó lepedőt és két-két párnahéjat; d) fehéreneműt: hat drb. fehér nap-pali inget, hat lábravalót, három hálóinget, legalább tizenkét drb. zsebkendőt és hat pár harisnyát, 4 törülköző kendőt, továbbá fésűket, ruha-, fog- és cipőkeféket.

A fehéreneműekre feltűnő helyen legalább 2 cm. nagyságban azon szám himzendő, mely szám alatt a felvételtől szóló értesítés megküldetik.

Az értesítéshez egy kötelezvény is csatoltatik, melyet a szülő, illetőleg a gyám szabályszerűen aláírni s legkésőbb 8 nap alatt az igazgatósághoz visszajuttatni tartozik, a felvétel elfogadásának igazolásul és biztosításul.

A tanítással járó díjakat, minő a tandíj, továbbá a szükséges taneszközök beszerzésével járó kiadásokat a szülők vagy gyámok külön tartoznak hordozni.

A felvett tanulók kötelesek mindenben az internátusi szabályzatok szerint eljárni. Azok a tanulók, kik rossz magaviseletet s folytonos szorgalomhiányt tanusítanak, az internátusból kizáratnak.

A főreáliskolába a beiratkozások szeptember 1-én kezdődnek.

A brassói áll. felső kereskedelmi iskolával kapcsolatos állami internátusba felvételekért aug. hó 15-ig lehet folyamodni. A teljes ellátás évi díja 500 korona.

A városnak kedvező egészségügyi viszonyai, fejlett ipara, élénk kereskedelme és forgalmi viszonyai, valamint az intézet tanulóinak többnyelvűsége az iskola hivatásából folyó általános nevelési és tanítási feladatnak előmozdítására egyaránt kedvezők.

Bővebb felvilágosítást ad az intézet igazgatósága.

A mai gyermekekről.

Tudjuk a gyermekekről, hogy amint a kurta nadrág és a könyves-táska feszélyezni kezdi és hosszú nadrágot kap, a könyvet pedig kézben tartva viszi az iskolába, egyebekben is szívesen utánozza a felnőtteket és különösen jó néven veszi, ha legalább is egyetemi polgárnak nézik a járóelők. A ma oly hamar fejlődő, oly korán érő flukat könnyen is tart-hatjuk két-három évvel idősebbnek, mint aminők valóban, ők pedig különösen cigaretta szipakolásával igyekeznek bennünket megtéveszteni.

A szülők — a kik szigoruan tiltják a dohányzást — elnézik a gyermeknek a cigarettázást, mert valódi eszélyes szigorra ma képtelennk lévén, még örülnek, ha mintegy kompromisszum félére lépnek magzatukkal s a pipa és szivar helyett beleegyeznek, hogy a fiu gyakorolja a szerintők átmenetszerű és olcsóbbnak látszó (hiszen a cigaretta 1—4 filléren kapható) cigarettázást. A szakemberek ugyan bebizonyították, hogy a cigarettázás csak oly erősen hat a szervezetre, mint a dohányzás bármily egyéb nme, sőt a papiros porának belelegzése sem lehet valami nagyon előnyös a tüdőre, ám azért a szülők csan elnézik az említett kompromisszumot, a tanár pedig — a kulmináció pontját elért individualizmus

mai korszakában — iskolai forraalomnak és a sajátban való meghurcoltatásnak tenni ki magát, ha a cigaretta-mánia ellen erélyesebben merne föllépni. Mint minden nagyon elterjedt és már alig kormányozható mániának, élvezetnek azonban vannak oly lélektani és erkölcsi oldalai, amelyek karöltve járnak a mánia fizikai veszedelmével, ennél fogva nem ártana, ha a társadalom kissé gondolkodnék a hatások felett és ne siklanék el könnyedén semmi oly tünemény mellett, amelyek ifjuságunk életét közelebről érintik.

Nem gondolja meg a szülő, hogy a cigarettára gyújtó, pőfékelő kis gimnazista ezzel a lépésével kezte meg az önállóságnak azt az utját, amelyen megállani bajosan lehet. Az apjával együtt cigarettázó gyermek bizonyos bizalmaskodásra érezi magát feljogosítva, kezdi magát valamiben már egyenlő lábbon állónak tekinteni atyjával, nevelőivel, am ezek tekintélyének semmiképen sem szolgál emelésére, apai és nevelői tekintélyt pedig egy cigarettányira sem szabad csorbolni engednünk, mert hiszen ez a tekintély az ifju lélek fékezője és példaadó vezetője. A cigaretta után következik a pohár sör, utána minden, ami a gyermeket naivitás himporától megfosztja az ifju kedélyt, úgy hogy mire az élvezeteknek megfelelő életkorba lép, számára még nincsen új a nap alatt, ő már kimerült, ő már elveszett, vagy ő már megunta mindazt, ami az életnek gyönyörűsége és ööme, Ha a fiúnak 13—15 éves korában átnyújtjuk az első cigarettát, azt a természetes processzust siettettük és megtettük vele az első lépést a lejtőn lefelé.

Ha tehát az egészség, a családélet az erkölcs szempontjából vecsélyes afiu kezébe adott cigaretta, könnyen felismerhetjük az élvezet, szenvedélylyé, mániává fajult cigarettázásnak a jellemre való káros hatását is. A cigarettázás adja meg a gyermeknek a pazarlás, a titkos pénzforrások után kívánczóság és a csavargás első alkalmát. A cigarettázó fiúról korántsem higgyük, hogy megelégszik naponta 2—5 cigarettával, a mi elvégre sem kerül többé néhány fillérről. Csakhogy néhány év múlva 20—25 cigarettáig viszi a rekordot, erre pedig (lévén a cigarettázás a szó teljes értelmében mánia), tudjuk, mi módon képes a fiu pénzt szerezni. A tanulás idejét elcigarettázza, cigarettával kezében csatangolja be az utcákat és elmegy mindenüvé, ahová a könnyű füstfellegecskék csábítják.

Az idegeket a cigaretta csakugy hatalmába keríti, csakugy pusztítja, mint akár az alkohol. Ebben a lázasan rohanó apró pillanatokra feldarabolt életben, csak a percig tartó hatásoknak élő modern embernek igen hű barátja a cigaretta, mely egy-két percet betölt füstkarikájával, aztán néhány szipantás után, mikor alighogy félig égett el, egyszerűen el lehet dobni. Ez a modern élet kicsiben, ennek találó szimboluma, allegoriája, éppen azért kerítette hatalmába az ideges századvég embereit. Cigarettázásnak a nők is, azonban nagyon kétséges, hogy vélekedik a füstöt eregető delnő, p. o. a csókról, amelynek dohányos utóíze csak oly kevésbé csábító, mint akár a foghagymáé. A nőknél is a nőieséget kezdi ki a cigarettázás, minthogy a fiúnál a gyermekség rovására történik.

A cigarettázás ellen tenni kell valamit. Lépjön fel a szülő teljes szigorral a fiu ellen, mielőtt még lopkodni kevdí a cigarettára valót, mielőtt idegeit elrontja és mielőtt a cigarettázás után egyéb korai élvezetekkel bontja meg az élet természetes egymásutánját. A szigor nem mindig használ, gyakran lő tul a célon, vannak tehát preventív eszközök is, melyek legalább is nem juttatják a fiu eszébe a papirosba sodort száritott füvet. A szabad ég alatti játékok ilyenek első sorban, melyeknek az a hatásuk is van, hogy a gyermekben konzerválják a gyerme-

ket, testet, lelket edzenek, no meg jótékonyan sokkal jobban el is fásasztják, egészséges álomba merítik, mintsem hogy a füstölés eszébe jutna. Magyarazzák meg a fiúnak nikotin, a papir-hamu hatását és ha értelmes fiu, arról is meggyőződhetjük, hogy saját érdekében történik. ha várakozik és megtartóztatja magát. A kicsinység, a léhaság, a semmiség, az idegesség hajlama szülte a cigarettázás mániáját. Ha igaz, hogy a becsületes pipa vigasztalt és gondolkozásra szoktatott, cigaretta izgat és gondatlanságra tanít. Igazi nagy büne a modern társadalomnak, hogy a gyermekkel nem törődik s a nem-bánomság következtében burjánzóhattak el oly hibák, amelyek régebben legfeljebb ha szórványosan jelentkeztek.

Nyomatott Becsek D. Fia könyvnyomdájában.

Hirdetési bélyeget f. hó 1-étől kezdve az egyes hirdetések, falragaszok után nem kell fizetni. Ez a nagy bélyegdíj volt az oka annak, hogy a közönségnél a hirdetés nem vált szokássá. Ezzel az ipari és kereskedelmi hirdetés céljaira főlzabadt teljesen a publicitásnak hatalmas ereje, a mely megbecsülhetetlen szolgálatot tesz minden vállalkozónak. Az utcai hirdetések, falragaszok és reklámzédulák után darabonként jár 2 és 4 filléres bélyegdíj is el lettek törölve. Ajánljuk lapunk hirdetési rovatát, ugyszintén könyvnyomdánkat izléses kiállítású falragaszok, reklámzédulák elkészítésére a nagyközönség b. figyelmébe. Becsek D. Fia könyvnyomdája Székelyudvarhely.

Egy alig használt, kitünő szerkesetű valódi angol Helical Premier Bicsikli eladó. — Csim e lap kiadóhivatalában megtudható.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziszser ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik köszvénynél, csúznál, tagzaggatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment. elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszser, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerertárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebb-bérbétkü utaztat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza. RICHTER F. AD. és társa, RUDOLSTADT ca. és kir. udvari szállító.

M. kir. államvasútak.

Nyári menetrend.

Érvényes 1900. május 1-étől.

V.-v.	Gy.-v.	Sz.-v.	V.-v.	V.-v.	Gy.-v.	Sz.-v.	V.-v.
715			300	ind. Székely-Udvarhely érk.	159		620
731			316	Bikafalva	140		601
748			329	Bögöz	127		547
807			354	N.-Galambfalva	110		530
823			411	Bethfalva	1241		501
831			421	Székely-keresztur	1232		453
848			438	Ujszékely	1203		429
902			454	évk. Héjjasfalva ind.	1148		414
209			1025	Brassó		209	800
921			504	ind. Héjjasfalva érk.		1112	403
951	553	1140	532	Segesvár		1053	340
	654	101		évk. K.-Kapus ind.		945	213
		419		N.-Szeben			
	656	125		ind. K.-Kapus érk.		943	158
	849	433		évk. Kocsárd ind.		752	1054
		1030		M.-Vásárhely		1030	115
	854	443		ind. Kocsárd érk.		750	1042
	1046	645		Kolozsvár		555	833
	281	1117		Nagy-Várad		211	342
	750	620		évk. Budapest ind.		915	830

Az indulási és érkezési idők közep európai időre vonatkoznak.

Az éjjeli idő esti 600 órától reggeli 559 perczig, a perczeket jelző számjegyek aláhuzásával vannak kitüntetve.

Utánnyomat nem díjaztatik.

Szám 11926—1900.

alisp.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Pályázati hirdetmény.

Az udvarhelyvármegyei árvaszéknél, valamint a székelyudvarhelyi szolgabírói hivatalnál — előléptetés folytán — üresedésbe jött két irnoki állásra ezennel pályázatot hirdetek. Ezen állások egyenként évi 1140 korona törzsfizetés és 200 korona lakbér átalánnyal vannak javadalmazva.

Felhivom pályázni óhajtokat, hogy a IV. gimnázialis osztály bevégezését, valamint eddigi szolgálataikat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kéréseiket, hozzám folyó év július hó 16-áig bezárolag adják be.

Székely-Udvarhelytt, 1900. évi július hó 6-án.

Dr. Damokos,
alispán

„SETAROPTINUM“

(Olaj-sebtaasz) Bámulatos gyorsan gyógyító olaj-sebtaasz, a mely egyetlen a maga nemében s egy régi család titka.

Budapesten a katonaságnál orvosilag rendelve.

Biztosan gyógyítja s a fájdalmat rögtön csillapítja bármily sebeknél: vágás, zúzódás, égés, fagyás, mindenféle kelevény, a női emlők gyuladása és gyülése, a titkos betegségek, kiütések stb.

Egy adag ára használati utasítással együtt 2 korona.

A hatásáért kezeséget vállal, a mi ha elmaradna, — a pénzt visszaszolgáltatja a „Stearoptinum“ laboratoriuma. A pénz beküldésével vagy utánvétellel megrendelhető a „Stearoptinum“ laboratoriumában

Budapest, VII. ker., Mexikói-út 88. II. 25.